

KOMISIJAS IETEIKUMS (ES) 2019/1660**(2019. gada 25. septembris)****par Energoefektivitātes direktīvas (Direktīva 2012/27/ES) jauno uzskaites un rēķinu noteikumu īstenošanu**

EIROPAS KOMISIJA,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību, jo īpaši tā 292. pantu,

tā kā:

- (1) Savienība ir apņēmusies izveidot ilgtspējīgu, konkurētspējīgu, drošu un dekarbonizētu energosistēmu. Enerģētikas savienība izvirza vērienīgus Savienības mērķus. Jo īpaši tās mērķi ir: i) līdz 2030. gadam samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas par vismaz 40 %, salīdzinot ar 1990. gadu, ii) palielināt atjaunojamās enerģijas patēriņa īpatsvaru vismaz līdz 32 % un iii) ietaupīt enerģiju, uzlabojot Savienības energoapgādes drošību, konkurētspēju un ilgtspēju. Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā 2012/27/ES⁽¹⁾ ("EED"), kas grozīta ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu (ES) 2018/2002⁽²⁾, ir noteikts energoefektivitātes mērķis, kurš paredz līdz 2030. gadam Savienības līmenī panākt ietaupījumus vismaz 32,5 % apmērā.
- (2) Vislielākais enerģijas galapatēriņš ir siltumapgādē un aukstumapgādē, kas veido aptuveni 50 % no Eiropas Savienības kopējā enerģijas pieprasījuma. 80 % no tās tiek izmantoti ēkās. Tāpēc to, vai Savienība sasniegs savus enerģijas un klimata mērķus, ļoti ietekmē tās centieni atjaunot ēku fondu un veicināt optimālāku ēku ekspluatāciju un izmantošanu.
- (3) Skaidra un savlaicīga informācija, kā arī uz faktisko patēriņu balstīti enerģijas rēķini sniedz patērētājiem iespējas aktīvi piedalīties siltumapgādes un aukstumapgādes enerģijas vajadzību samazināšanā. Vairāk nekā 40 % mājokļu Savienībā atrodas daudzģimeņu ēkās vai diviņu mājās, no kurām daudzās ir kopīgas telpu apsildes vai mājaisaiņniecības karstā ūdens uzsildīšanas sistēmas. Tāpēc šādu ēku iemītniekiem neatkarīgi no tā, vai tiem ir tiešas un individuālas līgumattiecības ar enerģijas piegādātāju, ir svarīga precīza, uzticama, skaidra un savlaicīga informācija par enerģijas patēriņu.
- (4) EED ir Savienības līmeņa tiesību akts, ar kuru tiek reglamentēta siltumenerģijas piegāžu uzskaitē un rēķinu izrakstīšana. 2018. gadā EED tika grozīta. Viens no grozījumu mērķiem bija precizēt un nostiprināt uzskaitē un rēķinu izrakstīšanai piemērojamus noteikumus.
- (5) Precizējumi ietver "galaizmantotāja" jēdziena ieviešanu līdztekus EED jau lietotajam "galalietotāja" jēdzienam, lai precizētu, ka tiesības uz rēķinu un patēriņa informāciju attiecas arī uz patērētājiem, kuriem nav individuāla vai tieša līguma ar tās enerģijas piegādātāju, ko izmanto daudzdzīvokļu ēku kolektīvās siltumapgādes, aukstumapgādes vai mājaisaiņniecības karstā ūdens uzsildīšanas sistēmās.
- (6) Izmaiņu rezultātā ir arī skaidri noteikta prasība dalībvalstīm publicēt kritērijus, metodes un procedūras, ko izmanto, lai piešķirtu atbrīvojumus no vispārējās prasības veikt dalīto uzskaiti daudzdzīvokļu ēkās, kā arī precizēta beznosacījuma prasība atsevišķi veikt mājaisaiņniecības karstā ūdens uzskaiti jaunu daudzfunkcionālu ēku dzīvojamās daļās.
- (7) Tā kā daudzdzīvokļu un daudzfunkcionālu ēku izmaksu sadales noteikumiem ir liela nozīme taisnīga iznākuma un pienācīgu stimulu radīšanā šādu ēku iemītniekiem, Direktīva (ES) 2018/2002 arī paredz, ka dalībvalstīm jārūpējas, lai minētie noteikumi attiecībā uz šādām ēkām būtu pārredzami un publiski pieejami.
- (8) Lai stiprinātu uzskaites un rēķinu izrakstīšanas ietekmi, proti, to rosināto uzvedības maiņu un attiecīgi izrietošos enerģijas ietaupījumus, pārskatītajā EED ir ietvertas arī skaidrākas prasības, kā sniedzama noderīgāka un pilnīgāka rēķinu informācijai, kas ir balstīta uz patēriņa datiem ar klimatisko apstākļu korekciju. Tā ietver attiecīgus salīdzinājumus un jaunus elementus, piemēram, informāciju par saistīto energoresursu struktūru un siltumnīcefekta gāzu emisijām, kā arī pieejamajām sūdzību procedūrām vai strīdu izšķiršanas mehānismiem.

⁽¹⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2012. gada 25. oktobra Direktīva 2012/27/ES par energoefektivitāti, ar ko groza Direktīvas 2009/125/EK un 2010/30/ES un atceļ Direktīvas 2004/8/EK un 2006/32/EK (OV L 315, 14.11.2012., 1. lpp.).

⁽²⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2018. gada 11. decembra Direktīva (ES) 2018/2002, ar ko groza Direktīvu 2012/27/ES par energoefektivitāti (OV L 328, 21.12.2018., 210. lpp.).

- (9) Vienlaikus stingrākās prasības par rēķinu vai patēriņa informācijas sniegšanas biežumu situācijās, kad ir uzstādītas attālināti nolasāmas ierīces, tiek kombinētas ar noteikumiem, kuri nodrošina pakāpenisku pāreju uz attālināti nolasāmiem skaitītājiem un siltummaksas sadalītājiem, ar mērķi nodrošināt, ka nākotnē visiem galaizmantotājiem būs pieejama savlaicīgāka un biežāka informācija.
- (10) Dalībvalstīm ir jānodrošina, ka normatīvie un administratīvie akti, ar ko transponē Direktīvas (ES) 2018/2002 noteikumus par uzskaiti un rēķinu izrakstīšanu, stājas spēkā ne vēlāk kā 2020. gada 25. oktobrī.
- (11) EED atvēl dalībvalstīm rīcības brīvību pārskatīto uzskaites un rēķinu prasību transponēšanā un īstenošanā, proti, tās to var darīt tādā veidā, kas vislabāk atbilst valsts apstākļiem, ieskaitot klimatiskos apstākļus, nomas un īres vai īpašumtiesību modeļus un ēku fondu. Šajā ieteikumā ir izskaidrotas grozītās prasības un ilustrēts, kā iespējams sasniegt direktīvas mērķus. Tā mērķis jo īpaši ir nodrošināt dalībvalstīs – kuras izstrādā savus transponēšanas pasākumus – vienotu izpratni par EED.
- (12) Šajā ieteikumā sniegtie norādījumi papildina un daļēji aizstāj Komisijas iepriekš izdotos norādījumus par EED 9.–11. pantu ⁽³⁾.
- (13) Šis ieteikums nemaina EED tiesiskās sekas un neskar Tiesas sniegto EED saistošo interpretāciju. Tas ir orientēts uz noteikumiem par uzskaiti un rēķinu izrakstīšanu un attiecas uz EED 9.a, 9.b, 9.c, 10.a, 11.a pantu un VIIa pielikumu,

IR PIENĒMUSI ŠO IETEIKUMU.

Dalībvalstīm būtu jāievēro šā ieteikuma pielikumā izklāstītās pamatnostādnes, transponējot ar Direktīvu (ES) 2018/2002 ieviestās un EED 9.a, 9.b, 9.c, 10.a, 11.a pantā un VIIa pielikumā izklāstītās prasības.

Briselē, 2019. gada 25. septembrī

Komisijas vārdā –
Komisijas loceklis
Miguel ARIAS CAÑETE

⁽³⁾ COM(2013) 762 final un SWD(2013) 448 final, Brisele, 2013. gada 6. novembris.

PIELIKUMS

1. IEVADS

1.1. Tiesiskais un politikas konteksts

Direktīvas 2012/27/ES par energoefektivitāti ("EED") 9., 10. un 11. pants, kā arī VII pielikums aptver individuālā enerģijas patēriņa uzskaiti un rēķinus. EED tika pārskatīta ar grozījumu direktīvu⁽¹⁾, un tika ieviestas šādas ar uzskaiti un rēķiniem saistītas izmaiņas:

- tika ieviesti īpaši siltumenerģijai piemērojami jauni juridiskie noteikumi, proti, 9.a, 9.b, 9.c, 10.a, 11.a pants un VIIa pielikums, un
- siltumenerģija tika izslēgta no sākotnējo EED noteikumu (9., 10., 11. panta un VII pielikuma) darbības jomas.

Pastāvošās ES tiesību normas par elektroenerģijas uzskaiti un rēķiniem ir tikušas konsolidētas, pārstrādājot Elektroenerģijas tirgus direktīvu, kas arī tika pieņemta kā daļa no paketes "Tīru enerģiju ikvienam Eiropā".

Attiecībā uz gāzi likumdevējs (Eiropas Parlaments un Padome) EED pārskatīšanas ietvaros 24. panta 14. punktā ietvēra pārskatīšanas klauzulu, lai nodrošinātu, ka ne vēlāk kā 2021. gada 31. decembrī tiktu apsvērta līdzīgu izmaiņu nepieciešamība, balstoties uz Komisijas veiktu izvērtējumu vai tās sagatavotu priekšlikumu.

Kopumā pārskatītajā EED ir būtiski grozīti noteikumi attiecībā uz uzskaiti un rēķiniem, ciktāl tas attiecas uz siltumenerģijai piemērojamām prasībām. Attiecībā uz elektroenerģiju šie noteikumi paliek negrozīti līdz pārstrādātās Elektroenerģijas tirgus direktīvas jauno noteikumu piemērošanai no 2021. gada 1. janvāra⁽²⁾; attiecībā uz gāzi tie paliek negrozīti līdz brīdim, kad likumdevējs pieņems turpmākas izmaiņas, ja tas notiks.

1.2. Šā dokumenta darbības joma un mērķis

Šā ieteikuma mērķis ir palīdzēt efektīvi un konsekventi piemērot EED noteikumus par siltumenerģijas mērīšanu un rēķiniem. Tas daļēji papildina un daļēji aizstāj Komisijas jau publicētos norādījumus.

Komisijas 2013. gada norādījumi par 9.–11. pantu⁽³⁾ joprojām attiecas uz elektroenerģiju un gāzi, jo sākotnējie EED noteikumi par elektroenerģiju un gāzi pagaidām paliek spēkā. Tomēr attiecībā uz siltumenerģiju daudz kas ir ticis mainīts vai precizēts, tāpēc 2013. gada norādījumiem, pēc tam kad būs beidzies pārskatīto noteikumu transponēšanas termiņš (2020. gada 25. oktobris), būs tikai daļēja nozīme⁽⁴⁾.

Komisija ir arī publicējusi īpašus norādījumus attiecībā uz siltumenerģijas dalīto uzskaiti daudzdzīvokļu ēkās⁽⁵⁾. Šo norādījumu vispārējā pieeja, kā arī daudzi to ieteikumi paliek spēkā.

⁽¹⁾ Direktīva (ES) 2018/2002.

⁽²⁾ Sk. 70. un 73. pantu Eiropas Parlamenta un Padomes 2019. gada 5. jūnija Direktīvā (ES) 2019/944 par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz elektroenerģijas iekšējo tirgu un ar ko groza Direktīvu 2012/27/ES (OV L 158, 14.6.2019., 125. lpp.).

⁽³⁾ SWD(2013) 448 final, Brisele, 2013. gada 6. novembris, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1416394987283&uri=SWD:2013:448:FIN>.

⁽⁴⁾ Konkrētāk, 2013. gada norādījumu 19.–26., 50.–54. un 56. punktā izklāstītie principi attiecas arī uz jaunajiem noteikumiem par siltumenerģiju.

⁽⁵⁾ "Guidelines on good practice in cost-effective cost allocation and billing of individual consumption of heating, cooling and domestic hot water in multi-apartment and multi-purpose buildings", empirica GmbH – Communication and Technology Research, Simon Robinson, Georg Vogt, December 2016 <https://ec.europa.eu/energy/en/studies/specific-guidance-sub-metering-thermal-energy-multi-unit-buildings-implementation-articles-9>.

1.3. Ar siltumenerģijas uzskaiti un rēķiniem saistīto izmaiņu pārskats

Galvenās atšķirības, kas saskaņā ar pārskatīto EED ir ieviestas attiecībā uz uzskaites un rēķinu prasībām siltumenerģijas piegādei, ir šādas:

- ir ieviests “galaizmantotāju” jēdziens līdztekus esošajam “galalietotāja” jēdzienam. Tas jo īpaši ir domāts, lai precizētu, ka tiesības uz rēķinu un patēriņa informāciju (10.a pants) attiecas arī uz patērētājiem, kuriem nav individuāla vai tieša līguma ar tās enerģijas piegādātāju, ko izmanto daudzdzīvokļu un daudzfunkcionālu ēku kolektīvās siltumapgādes, aukstumapgādes vai karstā ūdens uzsildīšanas sistēmās,
- skaidrāk nošķirta uzskaitē un dalītā uzskaitē (attiecīgi 9.a un 9.b pants),
- skaidri noteikta prasība dalībvalstīm publicēt kritērijus, metodes un procedūras, ko izmanto, lai piešķirtu atbrīvojumus no vispārējās prasības veikt dalīto uzskaiti daudzdzīvokļu un daudzfunkcionālās ēkās (9.b panta 1. punkts),
- precizēta beznosacījumu prasība veikt mājāsaimniecības karstā ūdens dalīto uzskaiti jaunu daudzdzīvokļu un daudzfunkcionālu ēku dzīvojamajās daļās (9.b panta 2. punkts),
- jauna obligāta prasība, ka dalībvalstīs ir jābūt pārredzamiem un publiski pieejamiem izmaksu sadales noteikumiem (9.b panta 3. punkts),
- skaitītāju un siltummaksas sadalītāju attālinātas nolasīšanas prasību ieviešana (9.c pants),
- stiprinātas prasības attiecībā uz biežu rēķinu un patēriņa informāciju, ja ir pieejamas attālināti nolasāmas ierīces (divas vai četras reizes gadā no 2020. gada 25. oktobra, reizi mēnesī – no 2022. gada 1. janvāra) (10.a pants un VIIa pielikums),
- ieviesta noderīgāka un pilnīgāka rēķinu informācija, balstoties uz patēriņa datiem, kam veikta klimatisko apstākļu korekcija, un iekļaujot attiecīgus salīdzinājumus un jaunus elementus, piemēram, informāciju par saistīto energoresursu struktūru un SEG emisijām, kā arī par pieejamajām sūdzību iesniegšanas procedūrām vai strīdu izšķiršanas mehānismiem (VIIa pielikums).

2. UZSKAITES PIENĀKUMS (9.a PANTS)

Jauno 9.a pantu veido divi punkti, no kuriem katrā ir izklāstīta prasība, kas līdzīga tai, kāda ir paredzēta sākotnējā EED, proti, 9. panta 1. punkta pirmajā daļā un 9. panta 3. punkta pirmajā daļā. Tie kopā veido vispārēju pienākumu veikt siltumenerģijas piegāžu uzskaiti.

9.a panta 1. punktā ir ietverta vispārēja prasība panākt, ka galalietotājiem⁽⁶⁾ tiek nodrošināti skaitītāji⁽⁷⁾, kas precīzi atspoguļo to faktisko enerģijas patēriņu. Atšķirībā no sākotnējās EED 9. panta 1. punkta, šai prasībai nav nekādu nosacījumu. Noteikumā nav ietverta prasība, ka skaitītājam būtu jāsniedz informācija par faktisko lietošanas laiku.

9.a panta 2. punktā ir ietverta konkrētāka prasība uzstādīt skaitītāju pie siltummaiņa vai piegādes punkta, ja ēkai siltumenerģiju piegādā no centralizēta avota, kas apkalpo vairākas ēkas, vai no centralizētas siltumapgādes vai centralizētas aukstumapgādes sistēmas.

Šis noteikums jau bija iekļauts sākotnējās EED 9. panta 3. punktā.

⁽⁶⁾ EED 2. panta 23. punktā “galalietotājs” ir definēts kā “fiziska vai juridiska persona, kas iepērk enerģiju savai tiešajai lietošanai”.

⁽⁷⁾ Salīdzinot ar 9. pantu, 9.a pantā nav minēti “individuāli” skaitītāji. Šī atšķirība nemaina prasības darbības jomu un ir paredzēta vienīgi, lai pastiprinātu skaidrāko uzskaites un dalītās uzskaites, kā arī galalietotāju un galaizmantotāju nošķirumu. Pārskatītajā EED jēdziens “individuāls” ir lietots galvenokārt saistībā ar dalīto uzskaiti.

Daudzos gadījumos abu minēto noteikumu prasības pārklājas un noved pie vienāda rezultāta – tie ir gadījumi, kad galalietotājam piegādā siltumenerģiju tikai ar atsevišķu ēku saistītām vajadzībām (parasti – telpu apkurei un mājsaimniecības karstā ūdens uzsildīšanai). Tas tā ir arī gadījumos, kad ēka ir iedalīta vairākās vienībās, kam katrai ir savs siltummainis vai apakšstacija, un katras šīs vienības iemītņieks ir galalietotājs, kam ir savs tiešs līgums ar centralizētās siltumapgādes/ aukstumapgādes tīklu⁽⁸⁾). Abos gadījumos no 9.a panta noteikumiem izriet, ka ir nepieciešams uzstādīt skaitītāju katrā individuālā galalietotāja telpām piegādes punktā vai pie siltummaiņa.

Tomēr prasības arī cita citu papildina. Patēriņš principā var notikt ārpus ēkas, piemēram, tehnoloģiskā siltuma mērķiem rūpniecības objektā. Saskaņā ar 9.a panta 1. punktu arī šādas piegādes ir jāuzskaita. Tāpat daži galalietotāji var saņemt piegādes vairākām ēkām. Piemēram, galalietotājs var saņemt piegādes vairākām ēkām no viena un tā paša centralizētas siltumapgādes tīkla. Ja tās visas ir pievienotas tīklam vienā punktā, saskaņā ar 9.a panta 1. punktu būtu nepieciešams tikai viens skaitītājs. Tomēr šādiem gadījumiem ir paredzēts 9.a panta 2. punkts, lai nodrošinātu, ka tiek noteikts arī katras ēkas atsevišķais patēriņš⁽⁹⁾). Cits piemērs varētu būt liels objekts, piemēram, militārā bāze, kam ir sava siltumstacija, kura nodrošina vairāku objektā esošo ēku siltumapgādi, aukstumapgādi vai mājsaimniecības karsto ūdeni. Šajā gadījumā būtu jāvadās pēc 9.a panta 2. punkta, nevis 9.a panta 1. punkta.

Īpašus jautājumus par 9.a panta piemērošanu varētu raisīt ar siltumenerģijas uzkrāšanas sistēmām saistītas situācijas. Kā piemēru var minēt situāciju, kad siltumu no kopēja sekla ģeotermiskā pazemes avota piegādā vairāk nekā vienam ar ūdens nesējslāņa siltumenerģijas uzkrāšanas sistēmu (ATES) savienotam galalietotājam, galaizmantotājam vai ēkai. Šādā gadījumā sistēma nav obligāti jāuzskata nedz par centralizētu siltumapgādi 9.a panta 1. punkta nozīmē⁽¹⁰⁾, nedz par centralizētu siltumapgādes vai mājsaimniecības karstā ūdens avotu 9.a panta 2. punkta nozīmē, ja:

- siltumu piegādā temperatūrā, kas ir jāpaaugstina ar individuāliem siltumsūkņiem, lai to varētu izmantot telpu apkurei vai mājsaimniecības karstā ūdens uzsildīšanai, un
- siltumsūkņu darbināšanai nepieciešamā enerģija nav daļa no pakalpojuma, bet par to atsevišķi maksā katrs galalietotājs vai galaizmantotājs⁽¹¹⁾.

Šādā gadījumā saskaņā ar 9.a pantu mērīt zemas temperatūras siltumu nav obligāti.

Tāpat situācijās, kad šāda sistēma ir reversīva un nodrošina arī aukstumapgādi, no pazemes krātuves iegūtā aukstuma uzskaitē saskaņā ar 9.a pantu nav nepieciešama, ja šāda darbība ir nepieciešama siltuma avota sezonālajai reģenerācijai un ja aukstuma avotu reģenerē vienīgi (sezonāli) mainīgās siltumapgādes un aukstumapgādes darbībās⁽¹²⁾.

Visbeidzot, īpaši apsvērumi var būt nepieciešami situācijās, kad siltumenerģija, kas jau iegūta mājsaimniecības karstā ūdens veidā no centralizētās siltumapgādes sistēmas vai līdzīga ārēja avota, tiek piegādāta daudzdzīvokļu vai daudzfunkcionālai ēkai, kuras iemītņieki atsevišķi ir piegādātāja galalietotāji. Šajā gadījumā, ņemot vērā, ka EED nenosaka, vai mājsaimniecības karstajam ūdenim ir nepieciešams siltuma vai ūdens skaitītājs, būtībā var pietikt ar individuālu dzīvokļu ūdens skaitītājiem, ja par piegādes punktiem uzskata katru dzīvokļa/vienības krānus vai iepļūdes caurules. Tomēr tad ir jāpieņem, ka vienīgi enerģijas piegādātājs atbild par visiem siltuma zudumiem, kuri rodas līdz minētajiem piegādes punktiem ēkā. Ja tā nav, tad, tā kā siltumenerģijas zudumi centralizētās siltumapgādes tīklos var būt ievērojami, būtu nepieciešams novietot siltuma skaitītāju arī punktā, kur beidzas piegādātāja atbildība. Pretējā gadījumā galalietotājiem nebūs iespējams noteikt, vai rēķini atbilst faktiskajam enerģijas patēriņam: piegādātājs varētu apgalvot, ka zaudējumi radušies ēkā un tāpēc tas nav par tiem atbildīgs, un bez siltuma skaitītāja nebūs iespējams pārbaudīt, cik tāl tas atbilst patiesībai.

⁽⁸⁾ Šāda situācija nav tik izplatīta, tomēr tā mēdz rasties. Biežāk gadās, ka ir vairāki galaizmantotāji, bet tikai viens galalietotājs – sk. arī 7.1. nodaļu.

⁽⁹⁾ Ir jānorāda, ka par šādu ēkas līmeņa mērītāju uzstādīšanu nav jāatbild centralizētās siltumapgādes uzņēmumam, bet gan ēkas īpašniekam vai pārvaldniekam.

⁽¹⁰⁾ Centralizēta siltumapgāde EED nav definēta, bet saskaņā ar Atjaunojamo energoresursu direktīvu tā ir “.. siltumenerģijas sadale tvaika [vai] karsta ūdens .. veidā no centrālas ražotnes vai decentralizētām ražotnēm pa tīklu uz daudzām ēkām vai vietām telpas vai procesu siltumapgādei vai aukstumapgādei”.

⁽¹¹⁾ Tā kā no sekla ģeotermiskā pazemes avota iegūta siltumenerģija parasti ir ar zemu temperatūru, kurā tā nav tieši noderīga (ja vien to neapvieno ar siltumsūkni) tipiskam enerģijas lietojumam (telpu apkurei, mājsaimniecības karstā ūdens sagatavošanai, procesu siltumapgādei), var apgalvot, ka tā nav obligāti jāuzskata par centralizētu siltumapgādi vai “siltumapgādes .. vai mājsaimniecības karstā ūdens” “avotu”. Attiecībā uz 9.a panta 2. punktu šāda interpretācija iegūst papildu spēku, ja izmantotie siltumsūkņi (pazemes avota siltumenerģijas lietderības panākšanai) tiek apmaksāti atsevišķi, jo šādā gadījumā kritiski svarīgs siltumapgādes pakalpojuma komponents nenāk no centralizēta avota.

⁽¹²⁾ Šādos apstākļos var apgalvot, ka sistēmas operators nepārdod neto aukstuma piegādes, bet gan tiek īslaicīgi izmantota krātuve, no kuras piegādā siltumu aukstākos periodos.

3. PIENĀKUMS VEIKT DALĪTO UZSKAITI (9.b PANTA 1. PUNKTS)

Kā skaidrots grozījumu direktīvas 31. apsvērumā, tiesībām, kas saistītas ar rēķinu sagatavošanu un rēķinu vai patēriņa informāciju, būtu jāattiecas uz patērētājiem, kas saņem centralizētas siltumapgādes, aukstumapgādes vai mājsaimniecības karstā ūdens apgādes pakalpojumus, pat tad, ja tiem nav tiešu, individuālu līgumattiecību ar enerģijas piegādātāju. Lai precizētu šo tiesību akta aspektu, tika ieviests jēdziens “dalītā uzskaitē”, ar ko apzīmē patēriņa mērīšanu atsevišķās daudzdzīvokļu ēku vai daudzfunkcionālu ēku vienībās, ja šādas vienības apgādā centralizēti un ja to iemītņiekiem⁽¹³⁾ nav tieša vai individuāla līguma ar enerģijas piegādātāju⁽¹⁴⁾.

Dalītā uzskaitē ir vispārēji noteikta kā obligāta ar atsevišķiem nosacījumiem saskaņā ar 9.b pantu. Tā jau bija iekļauta sākotnējās EED 9. panta 3. punkta otrajā daļā, saskaņā ar kuru dalītās uzskaites ieviešanas termiņš bija 2016. gada 31. decembris. Pārskatītajā tekstā šis termiņš nav atrodams tāpēc, ka tas jau ir beidzies.

Jaunajā 9.b pantā noteiktā prasība pēc būtības ir identiska sākotnējā EED iekļautajai prasībai. Tomēr ir veikti daži precizējumi, kas ir izskaidroti turpmāk tekstā.

Pirmkārt, pirmās daļas formulējumā tagad ir skaidrāk norādīti nosacījumi, pie kuriem dalītā uzskaitē ir obligāta, proti, “.. ja tas ir tehniski iespējami un rentabli tādā nozīmē, ka tas ir samērīgi attiecībā uz potenciālo enerģijas ietaupījumu”. Tas ir atspoguļots arī 30. apsvērumā, kurā ir minēts, ka “.. tas, vai dalītā uzskaitē ir vai nav rentabla, ir atkarīgs no tā, vai izmaksas ir samērīgas ar potenciālo enerģijas ietaupījumu”, un ka “novērtējot, vai dalītā uzskaitē ir rentabla, varētu ņemt vērā citu konkrētu, plānotu pasākumu, tādu kā jebkāda gaidāma renovācija, ietekmi kādā konkrētā ēkā”. Šis precizējums apstiprina pieeju, kāda ir izraudzīta Komisijas publicētajos īpašajos norādījumos, lai palīdzētu dalībvalstīm, īstenojot sākotnējo EED, piemērot attiecīgos nosacījumus⁽¹⁵⁾.

Otrkārt, noteikumā tagad ir paredzēts dalībvalstu pienākums skaidri noteikt un publicēt “vispārējos kritērijus, metodes un/vai procedūras”, ko lieto, lai noteiktu, vai pastāv tehniska neiespējamība vai nerentabilitāte. Arī tas atbilst iepriekš minētajos īpašajos norādījumos izraudzītajai pieejai. Komisija allaž ir uzskatījusi, ka dalībvalstīm ir nepieciešams skaidri atklāt, kā nosacījumi darbojas un kā tos piemēro praksē⁽¹⁶⁾.

4. KONKRĒTA PRASĪBA VEIKT MĀJSAIMNIECĪBAS KARSTĀ ŪDENS DALĪTO UZSKAITI JAUNU ĒKU DZĪVOJAMAJĀS DAĻĀS (9.b PANTA 2. PUNKTS)

Principā ir jāveic mājsaimniecības karstā ūdens patēriņa dalītā uzskaitē, ievērojot tehniskās iespējamības un rentabilitātes nosacījumus atbilstīgi 9.b panta 1. punktam. Tomēr saskaņā ar 9.b panta 2. punktu īpašajam gadījumam – jaunām daudzdzīvokļu ēkām un jaunu daudzfunkcionālu ēku dzīvojamām daļām, kuras ir aprīkotas ar centrālu mājsaimniecības karstā ūdens uzsildīšanas avotu vai kuras tiek apgādātas ar mājsaimniecības karsto ūdeni no centralizētām siltumapgādes sistēmām, – piemēro stingrāku beznosacījumu prasību.

Šis stingrākās prasības pamatojums ir tāds, ka kopumā var pieņemt, ka šādās situācijās mājsaimniecības karstā ūdens dalītā uzskaitē ir gan tehniski iespējama, gan rentabla. Var pieņemt, ka jaunās daudzdzīvokļu ēkās un jaunu daudzfunkcionālu ēku dzīvojamajās daļās papildu izmaksas par atsevišķu mājokļu mājsaimniecības karstā ūdens patēriņa mērīšanu būs ierobežotas, jo to var attiecīgi paredzēt jau būvniecības stadijā. Vienlaikus nav īpaša pamata domāt, ka pieprasījums pēc mājsaimniecības karstā ūdens laika gaitā sistemātiski vai būtiski samazināsies, tāpēc var gaidīt, ka ieguvumi (iespējamo radīto ietaupījumu ziņā), kas radīsies, ar patēriņā balstītiem rēķiniem un informēšanu stimulējot taupīgus paradumus, arī turpmāk būs ievērojami.

⁽¹³⁾ Iemītņieki var būt mājsaimniecības, uzņēmumi vai citas personas, kam ir tiesības atrasties attiecīgajās telpās.

⁽¹⁴⁾ Iemītņiekiem, kuriem ir individuāli, tieši līgumi ar enerģijas piegādātāju, šādas tiesības saskaņā ar 9.a, 10.a un 11.a pantu ir kā galalietotājiem (proti, fiziskām vai juridiskām personām, kas pērk attiecīgo enerģiju savai galalietošanai).

⁽¹⁵⁾ Sk. 4. zemsvītras piezīmi.

⁽¹⁶⁾ Sk. SWD(2013) 448 final 25. punktu.

Pārskatītajā EED nav noteikts, kas uzskatāma par "jaunu" ēku 9.b panta 2. punkta vajadzībām. No vienas puses, iemīt-nieki jaunuzceltās ēkās, kas dzīvošanai pirmoreiz darītas pieejamas pēc transponēšanas termiņa (proti, 2020. gada 25. oktobra), varētu rēķināties, ka ēka būs aprīkota ar uzskaites ierīcēm. No otras puses, uzskaitē var nebūt bijusi iekļā-nota, ja pieteikumi būvatļauju saņemšanai ir iesniegti pirms transponēšanas valsts tiesību aktos. Tāpēc, transponējot šo noteikumu, dalībvalstis varētu izvērtēt, kādā mērā var sagaidīt, ka šādi pieņēmumi attaisnosies. Jebkurā gadījumā jaunas ēkas, kuru būvatļauju pieteikumi ir iesniegti pēc transponēšanas termiņa beigām, ietilpst 9.b panta 2. punkta prasības darbības jomā un ir jāaprīko ar skaitītājiem.

Ir noteikts, ka ēka jāaprīko ar skaitītāju, taču nav noteikts, vai tam jābūt ūdens skaitītājam vai siltuma skaitītājam. Ja atsevišķām vienībām ir sava apakšstacija, kas nodrošina gan telpu apkuri, gan enerģiju māsaimniecības karstā ūdens sagatavošanai vienībā, un ja katras apakšstacijas kopējais enerģijas patēriņš tiek uzskaitīts, 9.b panta 2. punkta prasība ir izpildīta. Citiem vārdiem, ja māsaimniecības karstā ūdens sagatavošana katrā vienībā notiek, izmantojot no centralizēta avota vai centralizētas siltumapgādes apakšstacijas piegādātu siltumenerģiju, saistīto enerģijas patēriņu var uzskaitīt kopā ar patēriņu, kas ir saistīts ar telpu apkuri.

5. SILTUMMAKSAS SADALES NOTEIKUMI (9.b PANTA 3. PUNKTS)

Ja ir ierīkota dalītās uzskaites sistēma, mērījumu vērtības vai indeksus, ko iegūst, nolasot atsevišķās ierīces (skaitītājus vai siltummaksas sadalītājus), izmanto, lai sadalītu kopējās izmaksas starp sistēmas aptvertajām atsevišķajām telpām. To var paveikt dažādos veidos, un, šķiet, nav viena labākā veida⁽¹⁷⁾, vismaz attiecībā uz telpu apkuri vai aukstumapgādi ieras-tajā gadījumā, kad daudzdzīvokļu ēkas vai daudzfunkcionālas ēkas individuālās vienības nav cita no citas termiski neat-karīgas, proti, kad siltuma plūsma pa starpsienām nav nebūtiska, salīdzinot ar plūsmām ēkas norobežojošā konstrukcijā (ārsienas, jumts utt.).

Tomēr par taisnīgām uzskaitītu un uz pārliecinošiem pamatiem balstītas izmaksu sadales metodes ļoti veicina to pieņem-šanu izmantotāju vidū. Tāpēc, kā tas atzīts arī grozījumu direktīvas 32. apsvērumā, siltumenerģijas individuālā patēriņa uzskaites pārredzamība var atvieglot dalītās uzskaites ieviešanu. Sākotnējā EED šādu valsts noteikumu ieviešana bija neobligāta, un to bija izdarījušas tikai aptuveni divas trešdaļas dalībvalstu. Pārskatītajā EED tagad dalībvalstīm ir noteikta prasība nodrošināt pārredzamus un publiski pieejamus izmaksu sadales noteikumus⁽¹⁸⁾.

Konkrētāk, 9.b panta 3. punktā ir noteikts, ka, "ja siltumapgāde un aukstumapgāde daudzdzīvokļu vai daudzfunkcionā-lās ēkās tiek nodrošināta, izmantojot centralizētu siltumapgādi vai centralizētu aukstumapgādi, vai ja šādas ēkas galveno-kārt izmanto savas koplietošanas apkures vai aukstumapgādes sistēmas, dalībvalstis nodrošina, ka tajās ir ieviesti pārre-dzami, publiski pieejami valsts noteikumi par to, kā sadala izmaksas par siltumenerģijas, aukstumapgādes enerģijas vai māsaimniecības karstā ūdens patēriņu šādās ēkās, lai nodrošinātu, ka pārredzami un precīzi tiek uzskaitīts individuālais patēriņš". Tā kā lielākajā daļā vai pat visās dalībvalstīs ir ēkas, attiecībā uz kurām izpildās vismaz viens no nosacījumiem, līdz 2020. gada 25. oktobrim lielākajā daļā dalībvalstu vai pat tajās visās vajadzēs noteikumus ieviest vai – ja tādi jau ir – publiskot.

Jāpiezīmē, ka valsts izmaksu sadales noteikumos nav obligāti detalizēti jānosaka, kā tiek sadalītas izmaksas. Dalībvalstis var paredzēt vienīgi satvaru, kurā izklāstīti galvenie principi vai parametri, un dot reģionālajām vai vietējām iestādēm vai pat atsevišķu ēku ieinteresētajām personām zināmu elastību sīkāku prasību noteikšanā vai vienošanās panākšanā.

⁽¹⁷⁾ Siltummaksas sadales principi iztīrāti un analizēti, piem., pētījumā *Castellazzi, L., Analysis of Member States' rules for allocating heating, cooling and hot water costs in multi-apartment/purpose buildings supplied from collective systems – Implementation of EED Article 9(3)*, EUR 28630 EN, Luxembourg: Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2017, ISBN 978-92-7969286-4, doi:10.2760/40665, JRC106729 <https://ec.europa.eu/jrc/en/publication/analysis-member-states-rules-allocating-heating-cooling-and-hot-water-costs-multi-apartmentpurpose>.

⁽¹⁸⁾ Ir jānorāda, ka šo prasību piemēro, neņemot vērā dalītās uzskaites izplatību, un ka noteikumiem būtu jāattiecas arī uz situācijām, kad atsevišķi dati par faktisko patēriņu vai siltummaksas sadalītāja rādījumi nav pieejami, jo dalītā uzskaitē ir tikusi atzīta par tehniski neiespējamu vai nerentablu.

Tomēr neatkarīgi no detalizētības pakāpes noteikumiem vajadzētu būt izstrādātiem tā, lai nodrošinātu, ka netiek apgrūtināta konkrētu ar EED saistītu mērķu sasniegšana. Jo īpaši izmaksu sadales noteikumiem ir jānodrošina, ka principu – izrakstīt rēķinus, kuru pamatā ir faktiskais patēriņš, – praksē neapgrūtināta situācija, ka ir nepietiekama sakarība starp konkrēta galaizmantotāja ierīces rādījumiem un tam piesūtīto galīgo rēķinu. Ja, aprēķinot atsevišķā iemītņieka kopējo izmaksu daļu, individuālajiem rādījumiem tiek piešķirts pārāk mazs svērums, tad iecere stimulēt efektīvu enerģijas izmantošanu netiek realizēta. No otras puses, tikpat svarīgi ir, lai šī sakarība nebūtu pārāk cieša situācijās, kad katra izmantotāja patēriņš nav pilnīgi neatkarīgs no citu izmantotāju patēriņa vai kad rezultāts varētu būt tāds, ka izmaksu sadalījums starp atsevišķām ēkas vienībām ir ļoti nevienāds. Nevienāds izmaksu sadalījums var radīt vai saasināt iemītņieku pretrunīgās intereses attiecībā uz ieguldījumiem visas ēkas energoefektivitātē (piemēram, ēkas norobežojošās konstrukcijas uzlabojumos). Ja dalībvalstu noteikumi par izmaksu sadali ir izstrādāti tā, ka tie šo risku nemazina, Komisijas ieskatā tas, iespējams, varētu būt pretrunā EED 19. pantam, kas nosaka, ka dalībvalstīm ir pienākums izvērtēt un veikt attiecīgus pasākumus, lai novērstu pretrunīgas intereses (atšķirības stimulus) starp ēkas īpašniekiem un/vai īrniekiem vai nomniekiem. Kā jau minēts, nav viena pareizā izmaksu sadales veida, taču labi izstrādāti noteikumi garantē līdzsvaru starp radītajiem stimuliem iemītņiekiem kā indivīdiem un kā kopienai. Sadales noteikumi, kas nepanāk šādu līdzsvaru un pieļauj ekstrēmus rezultātus, rada risku, ka netiks sasniegti attiecīgi 9.b un 19. panta mērķi. Iespējamie instrumenti, ko dažas dalībvalstis jau lieto šo rezultātu sasniegšanai, ir šādi: noteikt pieļaujamus diapazonus pēc individuāliem rādījumiem sadalīto izmaksu daļai, noteikt, cik lielā mērā individuālie rēķini var atšķirties no ēkas vidējā rādītāja, vai paredzēt korekcijas koeficientu sistēmas, lai tiktu ņemta vērā nelabvēlīgā situācija, kurā ir ēkas dabīgi aukstākie / laikapstākļu iedarbībai vairāk pakļautie dzīvokļi.

Šajā sakarā Komisija uzsver, ka 10.a pantā paredzētais pienākums nodrošināt, ka rēķini ir balstīti uz faktisko patēriņu vai siltummaksas sadalītāja rādījumiem, nav jāsaprot tā, ka rēķiniem jābūt balstītiem *tikai* uz šādu ierīču rādījumiem. Daudzdzīvokļu un daudzfunkcionālās ēkās pastāv pamatoti, objektīvi iemesli, kāpēc izmaksu sadalē nebalstīties vienīgi uz šiem rādījumiem vai tās nesadalīt proporcionāli tiem, vismaz attiecībā uz telpu apkuri un aukstumapgādi (sk. 16. zemspītras piezīmi). 2017. gada nogalē Eiropas Savienības Tiesā tika iesniegti divi lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu par jautājumiem, kas varētu būt relevanti šajā gadījumā ⁽¹⁹⁾. 2019. gada 30. aprīlī publicētie ģenerālvadokāta secinājumi šajās apvienotajās lietās atspoguļo līdzīgus argumentus par šo jautājumu ⁽²⁰⁾.

6. ATTĀLINĀTA NOLASĪŠANA (9.c PANTS)

6.1. Pāreja uz attālināti nolasāmām ierīcēm

Atbilstīgi Komisijas ierosinājumam specifisks EED pārskatīšanas mērķis bija “radīt iespējas siltumenerģijas patērētājiem, sniedzot labāku un pietiekami biežu informāciju par to patēriņu, tostarp izmantojot tehnoloģisko progresu” ⁽²¹⁾.

Šajā nolūkā pārskatītajā EED ir iekļautas jaunas prasības, lai veicinātu attālināti nolasāmu ierīču izmantošanu, jo tās ir kritiski svarīgi līdzekļi, kas ļauj bieži sniegt galaizmantotājiem informāciju par to patēriņu.

Grozījumu direktīva tehniski nedefinē, kādas ierīces uzskatāmas par attālināti nolasāmām. Direktīvas (ES) 2018/2002 33. apsvērumā ir norādīts, ka “attālināti nolasāmām ierīcēm nav nepieciešama piekļuve atsevišķiem dzīvokļiem vai vienībām, lai veiktu nolasīšanu”. Tomēr tas ir jāsaprot kā attālināti nolasāmo ierīču kopīga minimālā, bet ne obligāti vienīgā īpašība. 33. apsvērumā ir arī noteikts, ka “dalībvalstis pašas var brīvi lemt, vai pa radioviļņiem nolasāmas (*walk-by* vai *drive-by*) tehnoloģijas ir jāuzskata par tādām, ko var nolasīt attālināti”. Šā lēmuma pieņemšana dalībvalstīm ir ļoti svarīga, jo to izvēle tieši ietekmē to, kā būtu jātransponē un jāpiemēro 9.c pantā un VIIa pielikumā noteiktās prasības. Piemēram, ja dalībvalsts nolemj uzskatīt, ka tā dēvētās pa radioviļņiem nolasāmās tehnoloģijas ir attālināti nolasāmas, tā var uzskatīt, ka ar šādām tehnoloģijām ir pietiekami, lai izpildītu 9.c pantā noteikto pienākumu ieviest attālināto nolasīšanu. Tomēr šādā gadījumā ar šādām sistēmām aprīkotās ēkās iestātos nosacījums, saskaņā ar kuru iestājas pienākums bieži sniegt informāciju atbilstīgi VIIa pielikuma 2. punktā noteiktajam. Citiem vārdiem, ja ierīci uzskata par attālināti nolasāmu 9.c panta vajadzībām, tā par tādu jāuzskata arī VIIa pielikuma 2. punkta vajadzībām.

⁽¹⁹⁾ Skatīt lietas C-708/17 un C-725/17: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=200142&pageIndex=0&doclang=LV&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=1928887> un <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=200154&pageIndex=0&doclang=LV&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=1928887>.

⁽²⁰⁾ <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=213510>

⁽²¹⁾ Sk. Komisijas ietekmes novērtējuma 3. iedaļu, 26. lpp. (SWD(2016) 405 final).

Savukārt, ja dalībvalsts neuzskata pa radioviļņiem nolasāmas tehnoloģijas par attālināti nolasāmām, tai jāparedz prasība uzstādīt citas – sarežģītākas vai papildu – ierīces, lai ievērotu 9.c pantu⁽²²⁾. Šādā gadījumā nosacījums, pie kura saskaņā ar VIIa pielikuma 2. punktu iestājas pienākums bieži sniegt informāciju, tiktu izpildīts vienīgi tad, ja būtu ieviestas šāda veida sistēmas.

Izlemjot, vai pa radioviļņiem nolasāmas tehnoloģijas ir attālināti nolasāmas vai nav, dalībvalstis var šo lēmumu diferencēt pēc objektīviem parametriem, piemēram, attiecīgajiem energopakalpojumu vai ierīču veidiem, attiecīgo ēku veidu vai atrašanās vietu, kā arī tā, vai ierīces izmanto uzskaitēi vai dalītajai uzskaitēi. Piemēram, pa radioviļņiem nolasāmas ierīces var uzskatīt par attālināti nolasāmām tad, ja tiek mērīta piegāde no centralizētas aukstumapgādes tīkla, bet ne tad, ja tiek mērīta piegāde no centralizētas siltumapgādes tīkla. Ja dalībvalstis izlemj diferencēt pēc šādiem parametriem, tām jānodrošina, ka piemērojamie noteikumi ir skaidri un viegli paziņojami un saprotami.

Tirgus dalībniekiem ir svarīgi, lai dalībvalstis iespējami agri transponēšanas procesā – bet noteikti pirms 2020. gada 25. oktobra – pieņemtu un paziņotu savus lēmumus par to, vai pa radioviļņiem nolasāmas tehnoloģijas ir uzskatāmas par attālināti nolasāmām. Pretējā gadījumā ēku īpašniekiem un pakalpojumu sniedzējiem, kuri gatavojas uzstādīt jaunas iekārtas pēc šā datuma, nebūs skaidrs, tieši kuras funkcionālās prasības tiks piemērotas. Ja šādi lēmumi nav pieņemti, protams, drošības labad var izvēlēties attālināti nolasāmus risinājumus, kuros neizmanto radionolasīšanas tehnoloģijas.

Ne tiesību normu, ne minēto apsvērumu nolūks nav ieviest hierarhiju starp radionolasīšanas tehnoloģijām un tehnoloģijām, kas izmanto citu veidu sakaru infrastruktūru. Tā kā lēmums, ka radionolasīšanas tehnoloģijas ir uzskatāmas par attālināti nolasāmām, paplašinātu to ierīču diapazonu, kuras var izmantot, lai attiecīgajā dalībvalstī panāktu atbilstību 9.c pantam, un tāpēc to varētu uzskatīt par pielaidīgāko pieeju, tas ietekmētu arī to, kā tiek panākta atbilstība VIIa pielikuma 2. punktam, kura prasības visdrīzāk būtu stingrākas. Tomēr dalībvalstīm ieteicams ņemt vērā, ka, ja tiek izmantotas pa radioviļņiem nolasāmas tehnoloģijas, tas parasti ierobežos to, cik bieži reāli un izmaksefektīvi ir iespējams ievākt datus, kas savukārt ierobežo no ierīcēm iegūstamos iespējamajos papildu pakalpojumus un ieguvumus. Kā piemēru var minēt centralizētas siltumapgādes tīklu, kurā uzskaites dati tiek automātiski pārsūtīti/ievākti reizi stundā vai dienā, – tā kā ir lielākas iespējas tos izmantot, lai optimizētu sistēmas darbību, atklātu kļūdas, izmantotu brīdināšanas pakalpojumus utt., šādiem datiem būtu ievērojami augstāka vērtība nekā uzskaites datiem, ko ievāc reizi mēnesī, izmantojot pa radioviļņiem nolasāmas tehnoloģijas.

6.2. Pēc 2020. gada 25. oktobra uzstādītās ierīces

Pārskatītās EED 9.c pants paredz pakāpeniski ieviest attālināti nolasāmus skaitītājus un siltummaksas sadalītājus “direktīvas 9.a un 9.b panta nolūkā”, proti, neatkarīgi no tā, vai ierīces izmanto uzskaitēi vai dalītajai uzskaitēi.

Pāreju uz attālināti nolasāmām ierīcēm veicina divējādi. Pirmais veids ir noteikts 9.c panta 1. punktā, kurā ir minēts, ka skaitītājiem un siltummaksas sadalītājiem, ko uzstāda pēc 2020. gada 25. oktobra, jābūt nolasāmiem attālināti. Šī prasība nozīmē, ka, piemēram, skaitītājiem, kas pēc šā datuma tiks uzstādīti jaunos vai esošos centralizētas siltumapgādes tīkla pieslēguma punktos, vajadzēs būt nolasāmiem attālināti. Tā nozīmē arī, ka siltuma skaitītājiem, mājāsaimniecības karstā ūdens skaitītājiem vai siltummaksas sadalītājiem, ko uzstāda pēc šā datuma kā daļu no dalītās uzskaites sistēmas, vajadzēs būt nolasāmiem attālināti (tomēr sk. piezīmes 6.3. iedaļā).

9.c panta 1. punktā ir noteikts, ka “turpina piemērot tehniskās iespējamības un rentabilitātes nosacījumus, kas izklāstīti 9.b panta 1. punktā”. Tas nav jāsaprot tā, ka pats 9.c panta 1. punktā paredzētais attālinātas nolasīšanas pienākums ir ar nosacījumiem vai pakļauts šādiem kritērijiem. Šis norādījums precīzē, ka saistībā ar dalītās uzskaites sistēmas uzstādīšanu ēkā (kam piemēro 9.b panta 1. punktu, uz kuru ir norāde 9.c panta 1. punktā) pēc 2020. gada 25. oktobra tehniskā iespējamība un rentabilitāte arī turpmāk būs pamatoti iemesli, kuru dēļ var piemērot atbrīvojumus no vispārējās prasības par dalīto uzskaiti, jo īpaši tāpēc, ka pēc šā datuma piemērojamā attālinātās nolasīšanas prasība dažos gadījumos varētu ietekmēt to, ciktāl tiek izpildīts tas vai cits kritērijs. Situācija, kurā tam varētu būt nozīme, ir situācija, kurā

⁽²²⁾ Daudzos gadījumos pa radioviļņiem nolasāmu iekārtu var padarīt par “īstenu” attālināti nolasāmu, uzstādot ēkā vienu vai vairākas “vārtejas”. Šādas vārtejas apkopo ierīču signālus un pārsūta tos pakalpojumu sniedzēju datu sistēmām, izmantojot internetu vai telesakaru iekārtas.

konkrētas ēkas esošā dalītās uzskaites sistēma ir sasniegusi tehniskā darbmuža beigas un ir jānomaina vai kurā sistēma ir jāuzstāda pirmoreiz. Šādās situācijās būtu pamats veikt 9.b panta 1. punktā paredzēto kritēriju novērtējumu, lai noteiktu, vai dalītā uzskaites kopumā būtu tehniski iespējama un rentabla, ņemot vērā attālinātās nolasīšanas prasību. Citiem vārdiem, 9.c panta 1. punkta atsauce uz “[nosacījumiem], kas izklāstīti 9.b panta 1. punktā”, ir jāsaprot nevis kā atsevišķs ar ierīces funkcionalitāti saistīts nosacījums, bet gan kā daļa no vispārēja novērtējuma saskaņā ar 9.b panta 1. punktu.

6.3. Atsevišķu dalītās uzskaites ierīču aizvietošana vai papildināšana esošās iekārtās

Specifisks jautājums varētu rasties par situācijām, kad nepieciešams priekšlaikus nomainīt esošu un jau uzstādītu ierīci tāpēc, ka tā ir salūzusi, pazudusi vai vairs nedarbojas pareizi. Būtībā 9.c panta 1. punktu piemēro arī šādos gadījumos. Tomēr, ja pievienojamā vai aizvietojamā ierīce ir viena no daudzām ierīcēm, kuras kopā veido ēkas dalītās uzskaites sistēmu, dažos konkrētos gadījumos var nebūt iespējams vai lietderīgi aizvietot nepareizi darbojošās vai trūkstošās ierīces ar attālināti nolasāmām.

- Siltummaksas sadalītāju iekārtās visām ierīcēm, kas atrodas konkrētā dalītās uzskaites iekārtā, ir jābūt vienam un tam pašam ražotājam un tipam, lai būtu ievēroti Eiropas standarti ⁽²³⁾. Uz iztvaikošanu balstītiem siltummaksas sadalītājiem gluži vienkārši tehniski nav pieejamas attālināti nolasāmas alternatīvas.
- Elektronisku siltummaksas sadalītāju gadījumā citur ēkā izmantota modeļa attālināti nolasāma versija var nebūt vienmēr pieejama, bet, pat ja tā būtu pieejama, tās iespējas nebūtu izmantojamas pilnvērtīgi vai vispār nemaz, jo dati no pārējām dalītās uzskaites ierīcēm, kas ir nepieciešami izmaksu sadales aprēķinu veikšanai, jebkurā gadījumā būs pieejami retāk – pēc manuālas nolasīšanas.
- Tāda pati situācija rodas, ja dzīvoklī, kas atrodas ēkā, kura ir aprīkota ar attālināti nenolasāmiem siltummaksas sadalītājiem, uzstāda radiatorus.
- Līdzīga problēma var izveidoties arī, aizvietojot vai pievienojot atsevišķu siltuma vai karstā ūdens skaitītāju ēkā ar dalīto uzskaiti, kurā pārējie skaitītāji nav nolasāmi attālināti.

Tāpēc Komisija uzskata, ka minētajos īpašajos apstākļos 9.c panta 1. punkts nebūtu jāinterpretē tādējādi, ka tas liegtu aizvietot atsevišķas ierīces ar attālināti nenolasāmām ierīcēm, ja tās veido daļu no dalītās uzskaites sistēmas, kura sastāv no attālināti nenolasāmām ierīcēm, pat ja ir pagājis 9.c panta 1. punktā minētais termiņš.

No otras puses, ja radusies nepieciešamība aizvietot atsevišķas ierīces ar attālināti nenolasāmām ierīcēm aprīkotā ēkā, ir jāapsver arī 9.c panta 2. punktā minētā prasība līdz 2027. gada 1. janvārim padarīt visas ierīces un iekārtas attālināti nolasāmas (sk. nākamo iedaļu); ja aizvietotājierīces nav nolasāmas attālināti, tuvojoties 2027. gada termiņam, palielinās risks, ka tās kļūs par neatgriezeniskām izmaksām.

6.4. Esošas iekārtas

9.c panta 2. punktā ir noteikts, ka “no 2027. gada 1. janvāra skaitītāju[s] un siltummaksas sadalītājus, kas nav attālināti nolasāmi, bet ir jau uzstādīti, dara attālināti nolasāmus vai aizstāj ar attālināti nolasāmām ierīcēm, izņemot gadījumus, ja attiecīgā dalībvalsts ir pierādījusi, ka tas nav rentabli”.

Šīs prasības mērķis ir nodrošināt, ka visi tādu telpu galaizmantotāji, kurām veic uzskaiti vai dalīto uzskaiti, galu galā gūs labumu no attālināti nolasāmām ierīcēm, jo īpaši no tā, ka reizi mēnesī tiks sniegta informācija (sk. 9. iedaļu), ka nebūs nepieciešams regulāri atrasties mājās, lai nodrošinātu piekļuvi skaitītāju nolasītājiem, un ka attiecīgos gadījumos šādas ierīces ļaus izmantot papildu pakalpojumus (piemēram, brīdinājumus par karstā ūdens noplūdi).

Ņemot vērā minēto, iespēja atkāpties no šīs prasības ir jāinterpretē ļoti šauri un visām atkāpēm jābūt specifiskām, pienācīgi pamatotām un dokumentētām.

⁽²³⁾ Skatīt EN834 6.5. iedaļu un EN835 6.4. iedaļu.

Termiņa noteikšana 2027. gadā – vairāk nekā 10 gadus tālā nākotnē no Komisijas priekšlikuma publicēšanas brīža – bija domāta, lai mazinātu neatgriezenisko izmaksu risku, ko radītu nepieciešamība aizvietot ierīces ilgi pirms to nolietošanās. Daudzas ierīces šādā laikposmā jebkurā gadījumā tiek nomainītas tehnisku iemeslu dēļ. Lielākā daļa jauno mūsdienās uzstādīto siltummaksas sadalītāju ir elektroniski un parasti jānomaina 10 gadu laikā bateriju darbības ierobežojumu dēļ. Attiecībā uz skaitītājiem vairumā dalībvalstu ir noteiktas kalibrēšanas prasības, kuru dēļ praksē skaitītāji tiek nomainīti ik pēc 10 gadiem vai biežāk. Ja ierīces ir vecākas par 10 gadiem, to ekonomiskais darbmūžs parasti jebkurā gadījumā ir beidzies vai tās ir zaudējušas vērtību.

Šo iemeslu dēļ ar esošajām ierīcēm saistītās neatgriezeniskās izmaksas nevar uzskatīt par pietiekamu pamatojumu, lai atkāptos no attālinātas nolasīšanas prasības. Būtu jāpastāv specifiskākiem apstākļiem. Viens no piemēriem, kad, iespējams, varētu pierādīt, ka atbilstības panākšana nav rentabla, ir situācija, kad ēka ir būvēta no materiāliem, kuri liedz 2026. gadā pieejamajām bezvadu tehnoloģijām pienācīgi darboties, bet vadu izvilkšanas izmaksas būtu nesamērīgi lielas (piemēram, ja sienās un starpstāvu pārsegumos ir liels daudzums dzelzs).

6.5. Pārbaudes un izpildes panākšanas apsvērumi

Saskaņā ar EED 13. pantu dalībvalstīm ir pienākums paredzēt “noteikumus par sankcijām, kuras piemēro par to valsts noteikumu neievērošanu, kuri pieņemti saskaņā ar 7. līdz 11. pantu” un veikt “nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu to piemērošanu”. Paredzētajām sankcijām jābūt iedarbīgām, samērīgām un atturošām.

Tā kā EED tika grozīta, šā pienākuma darbības joma tagad aptver gan vairākus jau esošus, gan vairākus jaunus noteikumus, ieskaitot 9.c panta jaunās prasības par attālinātu nolasīšanu⁽²⁴⁾.

Tāpēc dalībvalstīm kā daļa no to plašākās atbildības un centieniem nodrošināt direktīvas efektīvu īstenošanu un izpildi būs jāapsver arī, kā pārbaudīt atbilstību jaunajām attālinātas nolasīšanas prasībām. Tā ietvaros tās varētu apsvērt, vai šim mērķim var pielāgot kādas jau pastāvošas ar Ēku energoefektivitātes direktīvu⁽²⁵⁾ saistītas vai nacionālas procedūras. Tomēr attālinātas nolasīšanas prasības piemēro ne tikai jaunām ēkām (kurām parasti ir nepieciešamas būvatļaujas) vai esošām ēkām, ko pārdod vai iznomā jaunam nomniekam (kurām saskaņā ar Ēku energoefektivitātes direktīvu ir nepieciešami energoefektivitātes sertifikāti), un tās piemēro neatkarīgi no ēkas lieluma un apkures iekārtas jaudas. Tas nozīmē, ka esošie ar būvatļaujām, apsildes, ventilācijas un gaisa kondicionēšanas inspekcijām vai energoefektivitātes marķējumu un energoefektivitātes sertifikātiem saistītie procesi var nebūt pietiekami, lai pārliecinātos par atbilstību jaunajām prasībām.

Attiecībā uz pāreju uz 9.a panta 1. punkta vajadzībām lietoto skaitītāju attālinātu nolasīšanu viena no iespējām varētu būt, ka dalībvalstis nosaka centralizētās siltumapgādes un aukstumapgādes sistēmu operatoriem un citu tādu iekārtu operatoriem, kuras izmanto vairāku ēku apgādei ar siltumenerģiju, pienākumu dokumentēt atbilstību un/vai regulāri ziņot par to, kādā daļā to tīklā esošo pieslēguma punktu tiek veikta uzskaitē ar attālināti nolasāmiem skaitītājiem. Tā kā šim īpatnīgam principam⁽²⁶⁾ ne vēlāk kā 2027. gada 1. janvārī ir jāsasniedz 100 %, dalībvalstis līdz šim termiņam varētu uzraudzīt šos rādītājus, lai pārliecinātos, ka atbilstības panākšanas progress ir pietiekams.

Attiecībā uz dalīto uzskaiti atbildīgajām personām varētu paredzēt līdzīgus pienākumus, taču, tā kā šīs personas dalībvalstīs atšķiras un to var ietekmēt nomas vai īres attiecību vai īpašumtiesību veids, var būt nepieciešama jaukta pieeja. Ja dalībvalstī ir sistēma dalītās uzskaites pakalpojumu sniedzēju identificēšanai vai reģistrēšanai, šāda sistēma var palīdzēt identificēt operatorus, no kuriem ir iespējams izmaksefektīvi ievākt informāciju par to, kāda veida ierīces ir katrā to pārvaldītajā ēkā.

⁽²⁴⁾ Ar Direktīvu (ES) 2018/2002 pievienotais 9.a, 9.b., 9.c un 10.a pants ietilpst “7. līdz 11. panta” diapazonā. Pārstrādātā Elektroenerģijas tirgus direktīva arī groza EED 13. pantu, lai nodrošinātu, ka arī 11.a pants ir ietverts šajā pantā minētajā diapazonā.

⁽²⁵⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2010. gada 19. maija Direktīva 2010/31/ES par ēku energoefektivitāti (OV L 153, 18.6.2010., 13. lpp.) (ar grozījumiem).

⁽²⁶⁾ Protī, izņemot pienācīgi pamatotu un dokumentētu konkrētu izņēmumu gadījumus, sk. 6.4. iedaļu.

7. RĒĶINU UN PATĒRIŅA INFORMĀCIJA (10.a PANTS)

7.1. Jēdzieni “galaizmantotāji” un “galalietotāji”

Viens no svarīgākajiem precizējumiem pārskatītajā EED ir tāds, ka 10.a pantā ir iekļauts jēdziens “galaizmantotāji”, papildus jau esošajam jēdzienam “galalietotāji”.

Sākotnējā EED “galalietotājs” ir definēts kā “fiziska vai juridiska persona, kas iepērk enerģiju savai tiešajai lietošanai”⁽²⁷⁾. Tomēr šīs definīcijas darbības joma ir tikusi interpretēta dažādi. 2013. gada norādījumos Komisija apgalvoja, ka par galalietotājiem būtu jāuzskata arī atsevišķi galalietotāji vai mājsaimniecības daudzdzīvokļu ēkās ar kolektīvām energoapgādes sistēmām un līgumiem⁽²⁸⁾. Tomēr, kā tika norādīts pārskatītās EED 31. apsvērumā, “termina “galalietotājs” definīciju iespējams saprast tā, ka tā attiecas tikai uz fiziskām vai juridiskām personām, kuras iepērk enerģiju uz tieša, individuāla līguma pamata ar energopiegādātāju. Tādēļ attiecīgo noteikumu nolūkā būtu jāievieš termins “galaizmantotājs”, lai apzīmētu plašāku patērētāju grupu un kam papildus galalietotājiem, kas siltumapgādi, aukstumapgādi vai mājsaimniecības karstā ūdens apgādi pērk personīgam galapatēriņam, būtu jāietver arī atsevišķu ēku vai daudzdzīvokļu vai daudzfunkcionālu ēku atsevišķu vienību īemītņieki, ja šādas vienības tiek apgādātas no centralizēta avota un ja īemītņiekiem nav tieša vai individuāla līguma ar energopiegādātāju”.

Tāpēc 10.a panta 1. punkta funkcionālajā prasībā ir minēti “galaizmantotāji” un paskaidrots, ka tie ir:

- a) fiziskas vai juridiskas personas, kuras pērk siltumapgādi, aukstumapgādi vai mājsaimniecības karstā ūdens apgādi savam galapatēriņam (šādi galaizmantotāji ir arī galalietotāji, kā noteikts 2. panta 23. punktā); vai
- b) fiziskas vai juridiskas personas, kuras izmanto atsevišķu ēku vai daudzdzīvokļu vai daudzfunkcionālas ēkas vienību, kam siltumapgādi, aukstumapgādi vai mājsaimniecības karsto ūdeni nodrošina no centralizēta avota, un kurām nav tieša vai individuāla līguma ar enerģijas piegādātāju.

Ir vērts uzsvērt, ka galaizmantotāja jēdzienā ietilpst galalietotāji. Tāpēc, ja noteikumos ir minēti galaizmantotāji, tas nav jāsaprot kā galalietotāju izslēgšana.

Šis precizējums nozīmē, ka turpmāk saskaņā ar pārskatīto EED nav nekādu šaubu, ka arī patērētājiem ar dalīto uzskaiti ir tiesības uz patēriņā balstītiem rēķiniem⁽²⁹⁾ un informāciju par patēriņu.

9.a, 9.c, 10.a un 11.a panta nolūkā daudzdzīvokļu vai daudzfunkcionālā ēkā, kurai piegādi veic no centralizētas siltumapgādes vai aukstumapgādes sistēmas vai līdzīga centralizēta avota, pamatojoties uz vienu līgumu ar enerģijas piegādātāju, “galalietotājs” faktiski dažādās situācijās var atšķirties. Ja ēkai ir viens īpašnieks, šis īpašnieks parasti – bet ne vienmēr – ir ar enerģijas piegādātāju noslēgtā piegādes līguma līgumslēdzēja puse. Tāpat gadījumos, kad ir vairāki īpašnieki, līdzīpašnieku apvienība vai kopiena bieži vien – bet ne vienmēr – būs līgumslēdzēja puse attiecībā ar enerģijas piegādātāju. Dažos gadījumos īpašnieki atsevišķus uzdevumus deleģē trešām personām vai pārstāvim, piemēram, apsaimniekošanas sabiedrībai vai pārvaldniekam, un šīs personas arī var būt līgumslēdzēja puse attiecībā ar enerģijas piegādātāju. Ja īpašnieki vienības ir izīrējuši, īrnieki var būt vai nebūt līgumattiecībā ar enerģijas piegādātāju.

Transponējot pārskatīto direktīvu, dalībvalstīm būs jāņem vērā to jurisdikcijā sastopamo situāciju daudzveidība. Tomēr neatkarīgi no tā, kura persona vai struktūra kolektīvi iepērk enerģiju ēkas īemītņieku vārdā, ir svarīgi ieviešanu organizēt tā, lai tiktu efektīvi sniegta VIIa pielikumā paredzētā informācija un to varētu izmantot arī kā pamatu katra dzīvokļa/vienības īemītņieku informēšanai. Tas, ka “galalietotāja” definīcijā ir minēta persona, kas iepērk enerģiju “savai tiešajai lietošanai”, nav jāsaprot, piemēram, kā netieša norāde, ka situācijās, kad faktiski līgumu par ēkas energoapgādi slēdz deleģēta apsaimniekošanas sabiedrība vai pārvaldnieks, galalietotāja nav.

⁽²⁷⁾ EED 2. panta 23. punkts.

⁽²⁸⁾ Sk. SWD(2013) 448 final 9. punktu.

⁽²⁹⁾ Dalītās uzskaites kontekstā dažreiz to dēvē arī par “siltummaksas sadalīšanu”.

7.2. Kas ir atbildīgs par rēķinu un patēriņa informāciju

EED nenosaka, kas ir atbildīgs par 10.a pantā minētās rēķinu un patēriņa informācijas sniegšanu galaizmantotājiem. Visloģiskāk būtu, ja attiecībā uz galaizmantotājiem, kas ir arī galalietotāji (un pērk enerģiju no attiecīgā enerģijas piegādātāja), tiktu noteikts, ka par informācijas sniegšanu atbild enerģijas piegādātājs. Turpretī, ja galaizmantotājiem ar enerģijas piegādātāju nav tiešu vai individuālu līgumattiecību, enerģijas piegādātājs varētu nebūt vispiemērotākā persona, kam uzlikt atbildību par šādu galaizmantotāju informēšanu. Tāpēc pārskatītās EED 10.a panta 3. punktā ir skaidri noteikts, ka "dalībvalstis izlemj, kam jābūt atbildīgam par 1. un 2. punktā minētās informācijas sniegšanu galaizmantotājiem bez tieša vai individuāla līguma ar energopiegādātāju". Tas, kādas struktūras vislabāk var sniegt informāciju galaizmantotājiem, būs atkarīgs no situācijas konkrētajā valstī un konkrētām īres vai nomas attiecībām. Iespējamie kandidāti varētu būt ēku īpašnieki, ēku pārvaldnieki, deleģētas pārvaldības sabiedrības vai pakalpojumu sniedzēji, īpašnieku apvienības utt. Transponējot pārskatīto direktīvu, dalībvalstīm ir jānodrošina, ka visās attiecīgajās situācijās ir skaidri noteikts, kas atbild par galaizmantotāju informēšanu.

7.3. Rēķini, kuru pamatā ir faktiskais patēriņš

10.a pants nosaka, ka dalībvalstīm ir pienākums nodrošināt, "ka [tiek sniegta] uzticama, precīza un uz faktisko patēriņu vai siltummaksas sadalītāja rādījumiem balstīta rēķinu un patēriņa informācija ..".

Šis formulējums ir līdzīgs, taču ne identisks sākotnējās EED prasībai nodrošināt, ka "sagatavoto rēķinu informācija ir precīza un balstīta uz faktisko patēriņu".

"Patēriņa informācijas" iekļaušana ir nozīmīga un atspoguļo EED elastīgumu, jo tas nozīmē, ka izpildīt VIIa pielikuma 2. punktā noteikto prasību var, bieži sniedzot rēķinu vai patēriņa informāciju. Patēriņa informāciju sniegt ir vienkāršāk, jo tā ir saistīta tikai ar patērēto apjomu, nevis saistītajām izmaksām vai jebkuru citu elementu rēķina informācijā.

Likumdevējs uzskatīja par lietderīgu iekļaut vārdus "vai siltummaksas sadalītāja rādījumiem", lai novērstu visas šaubas par to, ka šos rādījumus var izmantot par rēķinu izrakstīšanas pamatu. Šādas šaubas bija izteiktas, jo siltummaksas sadalītāji ir ierīces, kas ļauj atsevišķam dzīvoklim piegādāto siltumu mērīt netiešāk un ko dažos konkrētos gadījumos var uzskatīt par mazāk ticamu rādītāju, cik enerģijas no apkures iekārtas faktiski nonākusi konkrētā atsevišķajā dzīvoklī.

Tomēr, lai kādas būtu siltuma skaitītāju un siltummaksas sadalītāju atšķirības, ir vērts uzsvērt, ka prasība nodrošināt, ka rēķinu un patēriņa informācija balstās uz faktisko patēriņu vai siltummaksas sadalītāja rādījumiem, nav jāsaprot kā prasība, ka telpu apkures vai dzesēšanas izmaksas tiek sadalītas tikai, balstoties uz individuālo skaitītāju vai siltummaksas sadalītāju rādījumiem. Dalītās uzskaites kontekstā šādi rodas risks iegūt no taisnīguma un pretrunīgo interešu viedokļa nelabvēlīgu iznākumu (sk. arī 5. iedaļu). No tehniskā viedokļa atsevišķus daudzdzīvokļu ēku dzīvokļus parasti nevar uzskatīt par termiski neatkarīgiem no pārējās ēkas. Ja abpus iekšējām sienām vai starpstāvu pārsegumiem ir atšķirīga temperatūra, siltums dabiski plūdis cauri šīm atdalītājkonstrukcijām, jo tās reti kad ir ļoti labi termiski izolētas, salīdzinot ar ēku ārējām sienām. Tāpēc atsevišķas vienības parasti apsilda ne tikai pašā vienībā esošo radiatoru izdalītais siltums, bet vismaz daļēji arī citās ēkas daļās izdalītais siltums. Kā jau iztirzāts 5. iedaļā, labi izplānotos izmaksu sadales noteikumos šis fakts būtu jāņem vērā.

Neatkarīgi no tā, vai faktiskais katrā vienībā izdalītais siltums tiek mērīts vai aplēsts, izmantojot individuālus skaitītājus vai siltummaksas sadalītājus, fakts, ka siltums var plūst cauri iekšējām atdalītājkonstrukcijām, ir pamatots iemesls, kāpēc nebalstīt ēkas kopējo apsildīšanas izmaksu sadalījumu tikai uz šo ierīču rādījumiem. Izplatīta (un laba) prakse ir uz atsevišķiem mērījumiem balstīt tikai konkrētu izmaksu daļu, bet pārējās izmaksas sadalīt starp iemītniekiem, balstoties uz citiem faktoriem (piemēram, dzīvokļa aizņemto kopējās platības daļu vai apsildīto ēkas tilpumu). Tas tā ir pat situācijās, kad atsevišķās vienības ir aprīkotas ar siltuma skaitītājiem, nevis siltummaksas sadalītājiem. Izplatīta prakse ir arī sadalīt ēkas koplietošanas telpu (kāpņu, gaitēņu u. c.) apkures izmaksas starp atsevišķo vienību iedzīvotājiem. Izmaksas, ko rada zudumi ēkas līmeņa iekārtās, kā arī koplietošanas telpu apkures izmaksas parasti nav tieši atkarīgas no atsevišķu izmantotāju paradumiem, un dalībvalstis savos sadales noteikumos tās parasti iekļauj fiksētajās izmaksās. Kopējo apkures izmaksu daļu, ko veido fiksētās izmaksas, parasti var atgūt, maksu no iemītniekiem iekasējot proporcionāli to aizņemtā īpašuma attiecīgajam lielumam (piemēram, platībai vai tilpumam).

Ja sniegtā informācija ir balstīta uz siltummaksas sadalītāju rādījumiem, tas jādara galaizmantotājam saprotamā un nodevīgā veidā. Piemēram, siltummaksas sadale var ietvert ar radiatoru veidiem saistītu tehnisku koeficientu un/vai dzīvokļa atrašanās vietai ēkā piesaistītu korekcijas koeficientu piemērošanu. Šie parametri būtu jāņem vērā galaizmantotājiem sniegtajā informācijā.

7.4. Pašnolasīšana

Sākotnējā EED dalībvalstīm ir noteikts pienākums nodrošināt, ka rēķinu informācija ir precīza un balstīta uz faktisko patēriņu "saskaņā ar VII pielikuma 1.1. punktu", kurā savukārt ir noteikts konkrēts minimālais biežums, kādā ir jāsniedz rēķini un rēķinu informācija. 10. pants paredz, ka "šo pienākumu var izpildīt, izmantojot sistēmu, saskaņā ar kuru galalietotāji paši pastāvīgi nolasa skaitītāja rādījumus un paziņo tos enerģijas piegādātājam". Tas ļauj, piemēram, balstīt gada galīgo aprēķinu uz rādījumiem, kurus klients ir paziņojis enerģijas piegādātājam, kam savukārt nav nepieciešams apmeklēt telpas un nolasīt skaitītāju.

Ņemot vērā pāreju uz attālināti nolasāmām ierīcēm, pašnolasīšana ar laiku zaudēs aktualitāti. Pārskatītā EED gan ļauj siltumenerģijas gadījumā veikt pašnolasīšanu, taču tikai noteiktos gadījumos⁽³⁰⁾. Konkrētāk, pašnolasīšana nav atļauta, ja pastāv telpu apkures dalītā uzskaitē, kurā izmanto siltummaksas sadalītājus. Tas nozīmē, ka katram izmantotājam būtu jāpaziņo katra radiatora lasījumi, ko likumdevējs neuzskatīja ne par reālu, ne vēlamu.

Uzskaites vai citas dalītās uzskaites situācijās, piemēram, ar siltuma skaitītājiem aprīkotu telpu apkurē vai dzesēšanā vai mājsaimniecības karstā ūdens patēriņa mērīšanā, pašnolasīšanu principā var atļaut, ja attiecīgā dalībvalsts "to ir paredzējusi". Citiem vārdiem, centralizētās siltumapgādes uzņēmumi, ēku pārvaldnieki un citas struktūras, kam ir noteikts pienākums sniegt galaizmantotājiem 10.a pantā noteikto informāciju, nevar paļauties uz pašnolasīšanu, lai izpildītu šo pienākumu, ja vien attiecīgā dalībvalsts nav skaidri paredzējusi šādu iespēju valsts transponēšanas pasākumos.

7.5. Datu pieejamība un privātums

10.a panta 2. punkta a) apakšpunkts paredz, ka, "ja ir pieejama informācija par galaizmantotājiem izrakstītajiem enerģijas rēķiniem un agrāko patēriņu vai siltummaksas sadalītāja rādījumiem, to pēc galaizmantotāja pieprasījuma dara pieejamu galaizmantotāja izraudzītam energopakalpojumu sniedzējam". Līdzīgs noteikums ir atrodams arī sākotnējā EED, taču jaunais formulējums novērš visas šaubas par tiesībām piekļūt datiem par enerģijas rēķiniem un agrāko patēriņu vai siltummaksas sadalītāja rādījumiem situācijās, kad tiek izmantota dalītā uzskaitē. Tāpēc par dalīto uzskaiti atbildīgajai struktūrai – ēkas pārvaldniekam, dalītās uzskaites pakalpojumu sniedzējam vai citai personai – būs pienākums pēc pieprasījuma jebkuram atsevišķam galaizmantotājam ļaut piekļūt šiem datiem attiecīgā un izmantojamā formātā. Saistībā ar dalīto uzskaiti jo īpaši jāsaprot, ka tas ietver gan paša izmantotāja ierīces(-ču) rādījumus, gan visas iekārtas rādījumu kopsummu, jo pirmie ir noderīgi tikai kopā ar pēdējo. Pēc pieprasījuma šajā informācijā ir jāietver arī galvenie tehniskie parametri, piemēram, radiatoriem piemērotie reitinga koeficienti, lai ļautu neatkarīgi verificēt siltummaksas sadalījuma aprēķinus vai pārbaudīt to ticamību.

Vienlaikus 10.a panta 2. punkta a) apakšpunkts garantē, ka rēķinu informāciju, kas ir saistīta ar galveno skaitītāju, kurš uzskaita piegādes no centralizētas siltumapgādes vai aukstumapgādes tīkla daudzdzīvokļu vai daudzfunkcionālai ēkai, kam veic dalīto uzskaiti, var darīt pieejamu tieši energopakalpojumu sniedzējiem⁽³¹⁾, kas atbild par dalīto uzskaiti un izmaksu sadali ēkā. Tas ir svarīgi tāpēc, ka, lai precīzi sadalītu izmaksas, ir savlaicīgi jāpiekļūst kopējām patēriņa vērtībām. Tieša un savlaicīga piekļuve rēķinu informācijai, tostarp uzskaites vērtībām, ir īpaši svarīga gadījumos, kad ēkās tiek veikta dalītā uzskaitē, izmantojot attālināti nolasāmas iekārtas, un kad tādējādi ir nepieciešams sniegt informāciju biežāk nekā reizi gadā. Šādos gadījumos centralizētas siltumapgādes vai aukstumapgādes tīkla klients var lūgt, lai ar galveno skaitītāju saistītā informācija tiktu darīta pieejama tā izvēlētam energopakalpojumu sniedzējam, kas var būt uzņēmums, kurš sniedz dalītās uzskaites pakalpojumus.

⁽³⁰⁾ 10.a panta 1. punkta otrā daļa nosaka, ka "šo pienākumu var izpildīt – ja to ir paredzējusi dalībvalsts, izņemot gadījumus, kad patēriņa uzskaitē ir dalīta saskaņā ar 9.b pantu, pamatojoties uz siltummaksas sadalītājiem, – izmantojot sistēmu, saskaņā ar kuru galalietotāji vai galaizmantotāji paši regulāri nolasa un paziņo skaitītāja rādījumus. Tikai tad, ja galalietotājs vai galaizmantotājs nav iesniedzis skaitītāja rādījumu par konkrētu apmaksas periodu, rēķinu izraksta, balstoties uz patēriņa aplēsi vai fiksētu likmi".

⁽³¹⁾ EED 2. panta 24. punktā "energoapakalpojumu sniedzējs" ir definēts kā fiziska vai juridiska persona, kas sniedz energopakalpojumus vai citus energoefektivitātes uzlabošanas pasākumus galalietotāja iekārtās vai telpās.

10.a panta 2. punkta c) apakšpunktā ir noteikts, ka dalībvalstīm jānodrošina, “lai visiem galaizmantotājiem saskaņā ar VIIa pielikuma 3. punktu līdz ar rēķinu tiktu sniegta skaidra un saprotama informācija”. 9.3. iedaļā ir sīkāk iztirzātas no tā izrietošās sekas. Attiecībā uz galaizmantotājiem, kuriem nav tieša vai individuāla līguma ar enerģijas piegādātāju, būtu jāsaprot, ka “rēķins” nozīmē arī siltummaksas sadalījuma aprēķinus vai citus regulārus maksājuma pieprasījumus par siltumapgādes / aukstumapgādes / mājsaimniecības karstā ūdens pakalpojumiem tās fiziskās vai juridiskās personas vārdā, kas atbild par šo pakalpojumu sniegšanu ⁽³²⁾.

Visbeidzot, jauns noteikums (10.a panta 2. punkta d) apakšpunkts) uzsver, ka dalībvalstis “veicina kiberdrošību un nodrošina galaizmantotāju privātuma un datu aizsardzību saskaņā ar piemērojamajām Savienības tiesībām”. Lai gan šis noteikums neparedz konkrētus pienākumus papildus tiem, ko jau piemēro saskaņā ar ES tiesībām (piemēram, Vispārīgo datu aizsardzības regulu ⁽³³⁾), tas uzsver, ka kiberdrošībai, privātumam un datu aizsardzībai ir nozīme arī saistībā ar siltumenerģijas uzskaiti, dalīto uzskaiti, attālinātu nolasīšanu un rēķiniem.

7.6. Piekļuve elektroniskajai rēķinu informācijai un rēķiniem

Tāpat kā sākotnējā EED, arī pārskatītajā EED dalībvalstīm ir noteikts pienākums nodrošināt, ka galalietotājiem tiek piedāvāta iespēja rēķinu informāciju un rēķinus saņemt elektroniski (10.a panta 2. punkta b) apakšpunkts). Šeit ir jānorāda, ka te minēti tikai galalietotāji, nevis galaizmantotāji, tātad pārskatītā EED atsevišķiem patērētājiem, kuriem veic dalīto uzskaiti, nepiešķir tiesības uz elektronisko saņemšanu. ES likumdevējs ir apzināti izdarījis šādu izvēli, lai izvairītos no tā, ka tiek ierobežota konkrētas ēkas ieinteresēto personu brīvība vai valsts iestāžu brīvība izlemt, kā organizēt rēķinu informācijas un rēķinu piegādi patērētājiem, kam tiek veikta dalītā uzskaitē.

8. MAKSA PAR PIEKĻUVI UZSKAITES UN RĒĶINU UN PATĒRIŅA INFORMĀCIJAI (11.a PANTS)

Pārskatītās EED jaunais 11.a pants ir gandrīz identisks sākotnējās EED 11. pantam. Tomēr ir jānorāda uz dažām atšķirībām.

Pirmkārt, jaunais noteikums atspoguļo faktu, ka ir precizēts to patērētāju statuss, kam tiek veikta dalītā uzskaitē, tāpēc tajā ir norāde uz galaizmantotājiem, nevis tikai galalietotājiem (jāatceras, ka otrie ir pirmās, plašākās, grupas apakškopa).

Otrkārt, jaunajā pantā ir precizēts, ka 2. punkts attiecas gan uz daudzdzīvokļu, gan daudzfunkcionālām ēkām.

Treškārt, ir pievienots jauns 3. punkts, lai precizētu, ka “lai nodrošinātu, ka izmaksas par 2. punktā minētajiem dalītās uzskaites pakalpojumiem ir saprātīgas, dalībvalstis var stimulēt konkurenci minētajā pakalpojumu sektorā, veicot piemērotus pasākumus, piemēram, iesakot vai kā citādi veicinot konkursu izmantošanu un/vai tādu savietojamu ierīču un sistēmu izmantošanu, kas atvieglo pāreju starp pakalpojumu sniedzējiem”. Lai gan šajā noteikumā minētās darbības nepārprotami ir neobligātas un tās dalībvalstīm nav noteikti jāveic, likumdevējs ir uzskatījis noteikumu par noderīgu, jo tajā izklāstīti konkrētu pasākumu piemēri, ko dalībvalstis var veikt, lai stimulētu konkurenci dalītās uzskaites pakalpojumu sniegšanā ar mērķi mazināt izmaksas, kuras radītu pāreja uz attālināti nolasāmām ierīcēm un sistēmām.

Visbeidzot, sākotnējā 11. panta 2. punkts ir svītrots, jo pārskatītajā EED šā panta darbības joma ir samazināta līdz elektroenerģijai un gāzei un sākotnējās direktīvas 11. panta 2. punkts attiecās tikai uz siltumenerģijas dalīto uzskaiti un ir aizstāts ar jauno 11.a panta 2. punktu.

⁽³²⁾ Tas ietver regulārus maksājuma pieprasījumus, kuros ir ietveras norādītas enerģijas izmaksas 9.b panta 1. punktā minētajām līdzīgās ēkās, kur dalītā uzskaitē ir izrādījusies nerentabla vai tehniski neiespējama.

⁽³³⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2016. gada 27. aprīļa Regula (ES) 2016/679 par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (OV L 119, 4.5.2016., 1. lpp.) (Vispārīgā datu aizsardzības regula), <http://data.europa.eu/eli/reg/2016/679/2016-05-04>.

Papildus minētajām redakcionālajām atšķirībām ir vērts minēt vēl vienu ar šo tēmu saistītu jaunumu. 2018. gada aprīlī Somijas tiesa iesniedza Eiropas Savienības Tiesā lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu⁽³⁴⁾. Uzdotais jautājums īsumā bija par to, vai pienākums nodrošināt rēķinus bez maksas jāsaprot tādējādi, ka tas liedz piešķirt atlaides klientiem, kas saņem rēķinus elektroniski. Komisija 2013. gada norādījumos⁽³⁵⁾ bija apgalvojusi, ka prasība nodrošināt rēķinus bez maksas neliedz piedāvāt atlaides klientiem, kuri izvēlas konkrētu rēķinu piegādes veidu. Savā 2019. gada 2. maija spriedumā Eiropas Savienības Tiesa ieņēma līdzīgu nostāju. Tā secināja, ka 11. panta 1. punkts jāinterpretē tādējādi, ka tādos apstākļos kā pamatlietā aplūkoti ar to tiek pieļauta atlaide no elektroenerģijas pamatmaksas, ko elektroenerģijas piegādātājs ir piešķīris tikai tiem galalietotājiem, kuri ir izvēlējušies rēķinus saņemt elektroniski.

9. PRASĪBAS RĒĶINU UN PATĒRIŅA INFORMĀCIJAI

9.1. Gada rēķini, kuru pamatā ir faktiskais patēriņš

Jaunajā VIIa pielikumā ir paredzēts, ka, "lai ļautu galaizmantotājiem pielāgot savu enerģijas patēriņu, rēķini tiek sagatavoti vismaz reizi gadā, balstoties uz faktisko patēriņu vai siltummaksas sadalītāju rādījumiem". Ļoti līdzīga prasība ir iekļauta sākotnējās EED VII pielikumā, taču VIIa pielikumā lietotajā formulējumā ir atsauce uz galaizmantotājiem (tāpēc to piemēro patērētājiem ar dalīto uzskaiti). Turklāt VII pielikumā atrodamais vārds "vajadzētu" VIIa pielikumā ir aizstāts ar "tiek", lai atspoguļotu prasības saistošo spēku. Kā jau minēts 7.2. iedaļā, ir vērts uzsvērt, ka saistībā ar dalīto uzskaiti prasība nodrošināt, ka rēķinu un patēriņa informācija balstās uz faktisko patēriņu vai siltummaksas sadalītāja rādījumiem, nav jāsaprot kā prasība, ka telpu apkures vai dzesēšanas izmaksas tiek sadalītas *tikai*, balstoties uz individuālo skaitītāju vai siltummaksas sadalītāju rādījumiem.

Būtībā prasība nodrošina, ka siltumenerģijas galaizmantotāji vismaz reizi gadā tiek informēti par to, kāds ir viņu faktiskais patēriņš, un ka to maksājumi par patēriņu tiek attiecīgi aprēķināti vai korigēti, piemēram, nolīdzināta starpība starp faktiski maksājamo summu un summu, kas ir samaksāta, balstoties uz regulāriem fiksētiem maksājumiem, kuri nav balstīti uz faktisko patēriņu vai siltummaksas sadalītāja rādījumiem.

9.2. Bieža rēķinu vai patēriņa informācija

9.2.1. Situācijas, kad informācija ir jāsniedz biežāk nekā reizi gadā

Tas, cik bieži galaizmantotājus informē par to siltumenerģijas faktisko patēriņu, bija svarīgs EED pārskatīšanas priekšlikuma mērķis un ir atspoguļots jaunā VIIa pielikuma 2. punktā.

Saskaņā ar sākotnējo EED informācija biežāk nekā reizi gadā ir jāsniedz, ja "tas ir tehniski iespējams un ekonomiski pamatoti". Pārskatītajā EED šis nosacījums ir ticis vienkāršots, lai prasības piemērotu tad, "ja ir uzstādīti attālināti nolasāmi skaitītāji vai siltummaksas sadalītāji".

Tas, vai šis nosacījums tiek vai netiek izpildīts, ir jāvērtē, ņemot vērā katras dalībvalsts lēmumu par to, kādu veidu ierīces ir uzskatāmas par attālināti nolasāmām (sk. 6.1. iedaļu).

Var gadīties, ka ēkā ir gan attālināti nolasāmas, gan attālināti nenolasāmas ierīces. Šādas situācijas jāizvērtē katra atsevišķi.

⁽³⁴⁾ Sk. C-294/18, <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=203750&pageIndex=0&doclang=LV&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=1938672>.

⁽³⁵⁾ Komisijas dienestu darba dokuments – norādījumi par 9.–11. pantu par uzskaiti, rēķinu informāciju un maksu par piekļuvi uzskaites un rēķinu informācijai, 50.–52. punkts (SWD(2013) 448 final).

Piemēram: daudzdzīvokļu ēkā, kurai tiek nodrošināta centralizēta siltumapgāde un kuras katrā vienībā uzstādītās ierīces ir attālināti nolasāmi siltummaksas sadalītāji vai skaitītāji, ēkas galvenais skaitītājs, kas uzskaita kopējo piegādāto vai patērēto siltumu, iespējams, nav nolasāms attālināti. Šādā gadījumā pilnvērtīgus siltummaksas sadalījuma aprēķinus būtībā var veikt tikai tad, ja ir pieejami arī galvenā skaitītāja rādījumi. Līdzīga situācija varētu izveidoties arī ēkā, kurā ir kopīgs katls, ko kurina, piemēram, ar gāzi vai šķidro kurināmo: arī šādā gadījumā katra par gadu īsākā perioda kopējā patēriņa precīza vērtība var nebūt pieejama, ja galvenais gāzes skaitītājs nav nolasāms attālināti vai ja šķidrā kurināmā tvertne vai deglis nav aprīkots ar mērinstrumentu, kas ļautu attālināti nolasīt patēriņu. Tomēr šādos gadījumos tik un tā ir iespējams aptuveni aprēķināt siltuma sadalījumu, izmantojot individuālo ierīču rādījumus un ekstrapolējot kopējā patēriņa aptuveno vērtību. Tādā gadījumā varētu rasties jautājums, kā saskaņot 10.a panta 1. punkta prasību, ka “.. uzticama, precīza un uz faktisko patēriņu vai siltummaksas sadalītāja rādījumiem balstīta rēķinu un patēriņa informācija saskaņā ar VIIa pielikuma 1. un 2. punktu tiek sniegta visiem galaizmantotājiem”, ar faktu, ka, ja nav pieejamas kopējā patēriņa vērtības par gadu īsākā periodā (kuras varētu iegūt, uzstādot attālināti nolasāmu gāzes skaitītāju, manuāli biežāk nolasot galveno gāzes skaitītāju, uzstādot savienotu šķidrā kurināmā mērinstrumentu utt.), jebkuri siltummaksas sadales aprēķini var būt tikai aptuveni. Komisija uzskata, ka tas, ka galvenā skaitītāja rādījumi netiek nolasīti biežāk kā reizi gadā, nav iemesls, lai nesniegtu izmantotājiem ar dalīto uzskaiti informāciju par patēriņu biežāk kā reizi gadā, ja vien apstākļi ļauj vairāk vai mazāk pareizi noteikt izmaksu sadales aprēķina aplēsi / aptuveno vērtību. Šādos gadījumos būtu vienkārši skaidri jānorāda, ka par gadu īsāku periodu vērtības ir daļēji aplēstas vai ekstrapolētas. Patērētāja ieguvums no informācijas sniegšanas biežāk nekā reizi gadā, visticamāk, atsvērs to, ka kopējās patēriņa vērtības neesības dēļ precizitāte ir nedaudz mazāka.

No otras puses, ja ēka ar dalīto uzskaiti ir aprīkota ar attālināti nolasāmu galveno skaitītāju centralizētas siltumapgādes/ aukstumapgādes tīklā, bet dalītās uzskaites ierīces ēkā nav nolasāmas attālināti, VIIa pielikuma 2. punkta nosacījums attiecībā uz galaizmantotājiem, kam veic dalīto uzskaiti, nav izpildīts. Turpretī tas būtu izpildīts attiecībā uz centralizētas siltumapgādes/aukstumapgādes tīklu un tā klientu vai ēku kopumā. Šādā gadījumā būtu jāsniedz galalietotājam ēkas līmeņa informācija atbilstīgi VIIa pielikuma 2. punktam.

Cits piemērs ir ēka ar dalīto uzskaiti, kurā siltummaksas sadalītāji ir nolasāmi attālināti, bet māsaiņniecības karstā ūdens skaitītāji – nav. Šādā gadījumā katru pakalpojumu var skatīt atsevišķi, informāciju biežāk nekā reizi gadā sniedzot par telpu apkuri, bet ne par māsaiņniecības karsto ūdeni.

9.2.2. Noteiktais minimālais biežums

Iepriekš izskaidrotā vienkāršotā nosacījuma sekas ir tādas, ka, ja ir uzstādītas attālināti nolasāmas ierīces, ir jāsniedz bieža informācija galaizmantotājiem, kas var būt vai nu rēķinu informācija, vai vienkārši patēriņa informācija. Sākot ar brīdi, kad būs pagājuši 22 mēneši no grozījumu direktīvas spēkā stāšanās datuma, proti, sākot ar 2020. gada 25. oktobri, noteiktais minimālais biežums būs līdzīgs sākotnējā EED paredzētajam, proti, “vismaz reizi ceturksnī, pēc pieprasījuma vai ja patērētāji [galalietotāji] ⁽³⁶⁾ ir izvēlējušies saņemt rēķinus elektroniski, vai citos gadījumos – divreiz gadā”. No 2022. gada 1. janvāra minimālais biežums būs viena reize mēnesī.

9.2.3. Izņēmumi ārpus siltumapgādes/aukstumapgādes sezonām

Siltumapgādi un aukstumapgādi var atbrīvot no prasības sniegt informāciju reizi mēnesī ārpus siltumapgādes/aukstumapgādes sezonām. Siltumapgādes un aukstumapgādes sezonu izpratne var būt dažāda atkarībā no atrašanās vietas un jurisdikcijas vai pat dažādās ēkās. Iespēju izdarīt izņēmumus no prasības par informācijas sniegšanu reizi mēnesī var saprast kā iespēju apturēt informācijas sniegšanu periodā, kad ēkas kopējā iekārta nenodrošina telpu apkuri vai dzesēšanu.

⁽³⁶⁾ Tas, ka šeit ir lietots apzīmējums “galalietotāji”, nevis “galaizmantotāji”, atspoguļo faktu, ka EED obligāti neparedz, ka patērētājiem, kuriem veic dalīto uzskaiti, ir tiesības izvēlēties saņemt elektroniskus rēķinus, sk. 7.6. iedaļu. Tādas ēkas galalietotājs, kurā tiek veikta dalītā uzskaitē, var izvēlēties elektroniskus rēķinus un tādējādi iegūt tiesības tikt informētam biežāk nekā reizi gadā – reizi ceturksnī, bet tas automātiski nenozīmē, ka ēkas atsevišķajiem iemītniekiem (kuri ir galaizmantotāji, bet ne galalietotāji) līdz 2022. gada 1. janvārim ir tiesības uz šādu informāciju biežāk nekā divreiz gadā.

9.2.4. *Atšķirība starp informācijas sniegšanu un tās darīšanu pieejamu*

Prasība, ka, ja ir uzstādīti attālināti nolasāmi skaitītāji vai siltummaksas sadalītāji, rēķinu vai patēriņa informācija, balstoties uz faktisko patēriņu vai siltummaksas sadalītāja rādījumiem, ir jāsniedz galaizmantotajiem biežāk nekā reizi gadā, var radīt jautājumus par to, ko uzskata par atbilstību šai prasībai. Komisija norāda, ka likumdevējs apzināti nav noteicis informācijas sniegšanas līdzekli, vienlaikus skaidri nošķirot informācijas sniegšanu un tās darīšanu pieejamu.

Galvenā prasība ir sniegt informāciju izmantotājam. To var darīt uz papīra vai elektroniski, piemēram, pa e-pastu. Informāciju var arī darīt pieejamu, izmantojot internetu (kā arī tādās saskarnēs kā tīmekļa portālus vai viedtālruņa lietotnes), bet šādos gadījumos norādītajos regulārajos intervālos par to ir kaut kā jāpaziņo galaizmantotajam, citādi nevar uzskatīt, ka informācija galaizmantotajam ir sniegta prasītajā biežumā – tā ir vienkārši darīta pieejama. Vienkārši darot informāciju pieejamu, bet atstājot galaizmantoāja ziņā tās atrašanu, netiktu ievērots kopējais šīs pārskatītās EED daļas mērķis, kas ir uzlabot galaizmantoāju informētību par savu patēriņu.

Šo nelielo, bet nozīmīgo atšķirību ir svarīgi uzsvērt arī tāpēc, ka likumdevējs papildus pamatprasībai – regulāri sniegt informāciju – ir iekļāvis arī norādi, ka bez tam neobligātā kārtā informāciju var darīt pieejamu arī internetā: “To var arī darīt pieejamu internetā un atjaunināt tik bieži, cik to atļauj izmantotās mērierīces un sistēmas.” Vārds “arī” nav lietots ar nozīmi “tā vietā”, bet gan kā norāde uz papildu iespēju. Jebkura cita interpretācija pavērtu pārāk plašas iespējas projektēt un lietot sistēmas, kas neļauj bieži sniegt atgriezenisko saiti, tādējādi apejot pārskatītās EED pamatprasību un traucējot svarīga tās mērķa sasniegšanai. Šādu interpretāciju apstiprina arī formulējuma “var [tā vietā]” lietošana VIIa pielikuma 3. punktā, kurā likumdevējs bija skaidri paredzējis, ka noteikumi ir alternatīvi. Īsumā – pastāvīga informācijas “darīšana pieejama” internetā nav alternatīvs vai pietiekams līdzeklis, kā izpildīt VIIa pielikuma 2. punkta prasības sniegt informāciju biežāk nekā reizi gadā, izņemot, ja to apvieno ar kādu aktīvu paziņošanu galaizmantotajam noteiktajos intervālos.

9.2.5. *Biežāk nekā reizi gadā sniegtas rēķinu vai patēriņa informācijas saturs*

Kā minēts 7.3. iedaļā, pārskatītā EED piedāvā izvēlēties, kāda veida informācija ir jāsniedz biežāk nekā reizi gadā saskaņā ar VIIa pielikuma 2. punktu.

Ir jāiekļauj vismaz pamatinformācija par to, kā ir mainījies faktiskais patēriņš (vai siltummaksas sadalītāju rādījumi). To var, piemēram, apvienot ar aplēsēm, kā novērotās tendences varētu ietekmēt galaizmantoāja turpmāko patēriņu un cik liels būs rēķins, ja patēriņš turpināsies kā līdz šim.

Ja rēķinu izrakstīšana notiek vienlaikus ar VIIa pielikuma 2. punktā noteikto informācijas sniegšanu, šā pielikuma 3. punkta noteikumi noteiks minimālās prasības rēķinu informācijas saturam.

9.3. **Rēķinā ietvertās informācijas minimums**

VIIa pielikuma 3. punktā ir noteikti konkrēti minimālie informācijas elementi, kam jābūt pieejamiem galaizmantotajiem rēķinos vai kopā ar tiem, un prasības atšķiras atkarībā no tā, vai rēķins ir vai nav balstīts uz faktisko patēriņu vai siltummaksas sadalītāja rādījumiem. Ir svarīgi atzīmēt, ka galaizmantoņāji, kuri dzīvo ar individuāliem skaitītājiem vai siltummaksas sadalītājiem neapriktotās ēkas daļās vai kuru īres vai nomas maksā ir “viss iekļauts”, var nekad nesaņemt uz faktisko patēriņu vai siltummaksas sadalītāja rādījumiem balstītus rēķinus. “Viss iekļauts” gadījumā viņi vispār var nesaņemt rēķinus par enerģiju, tāpēc netiks piemērota neviena no 10.a panta vai VIIa pielikuma prasībām.

Salīdzinot ar sākotnējās EED VII pielikumu, jaunais VIIa pielikums ir formulēts tā, lai skaidrāk atspoguļotu tajā ietvertu prasību saistošo spēku, piemēram, neiekļaujot tādus nosacījumus kā "attiecīgā gadījumā" vai "vēlams" ⁽³⁷⁾.

VIIa pielikumā ir ietverti arī atsevišķi pavisam jauni elementi, tostarp noteikts pienākums, ka rēķinos jāietver "informācija par dalībvalstīs piemērojamo saistītajām sūdzību iesniegšanas procedūrām, ombuda pakalpojumiem vai alternatīviem strīdu izšķiršanas mehānismiem". Transponējot šo prasību, dalībvalstīm būtu publiski jānorāda, kuri ombuda pakalpojumi vai alternatīvie strīdu izšķiršanas mehānismi ⁽³⁸⁾ (ja tādi ir) ir juridiski kompetenti izskatīt sūdzības un strīdus par uzskaiti, dalīto uzskaiti, rēķiniem un izmaksu sadali, lai enerģijas piegādātāji un citas personas, kas izraksta rēķinus, varētu ietvert šo informāciju savos rēķinos.

9.3.1. Faktiskajā patēriņā vai siltummaksas sadalītāju rādījumos balstīti rēķini

Atsevišķie informācijas elementi, kas ir jādara pieejami uz faktisko patēriņu vai ierīču rādījumiem balstītā rēķinā vai kopā ar to, daļēji ir balstīti uz esošo VII pielikumu, daļēji – jauni.

Lai gan ne visiem aspektiem ir nepieciešams skaidrojums, dažus no tiem ir vērts uzsvērt.

Tāpat kā sākotnējā EED, VIIa pielikuma 3. punkta a) apakšpunktā ir minētas "faktiskās cenas". Centralizētas siltumapgādes un aukstumapgādes galalietotājiem tas parasti nozīmēs, ka tiek norādīta maksājama kopējā cena, kā arī tās dažādie komponenti, piemēram, tie, kas saistīti ar patēriņu vai ar jaudu, kā arī fiksētie tarifi un cenas. Dalītās uzskaites gadījumā tām būtu jāietver vismaz apkures izmaksu daļa, kas jāmaksā personai, kā arī ierīču rādījumi un ēkas kopējā summa, no kuras tā ir iegūta.

Attiecībā uz salīdzinājumu ar patēriņu tajā pašā periodā iepriekšējos gados (3. punkta c) apakšpunkts) ir jāņem vērā, ka pastāv pienākums to darīt pieejamu grafiskā veidā un ar klimatisko apstākļu korekciju. Nemot vērā datu aizsardzības un privātuma prasības (sk. arī 7.5. iedaļu), šī prasība būtu jāsaprot tādejādi, ka tā attiecas tikai uz informāciju par enerģiju, ko patērējis pašreizējais iemītneiks, proti, tas pats galaizmantotājs, kuram šī informācija ir jādara pieejama.

Klimatisko apstākļu korekcijas mērķiem var būt nepieciešams izdarīt pieņemumus par māsaimniecības karstā ūdens uzsildīšanai izmantotās enerģijas īpatsvaru, ja šo enerģiju nemēra atsevišķi no telpu apkures vajadzībām. Turklāt, lai aprēķinātu apkures grāddienas (AGD) vai dzesēšanas grāddienas (DGD), ko izmanto, lai veiktu klimatisko apstākļu korekciju, ir nepieciešami ārgaisa temperatūras dati, kas ir vai nu reprezentatīvi, vai par konkrēto vietu. Lai šādus datus izmantotu rēķinu informācijas mērķiem, tiem ir jābūt pieejamiem bez nozīmīgas kavēšanās. Dalībvalstīm un par rēķinu informācijas sniegšanu atbildīgajām personām ir jāidentificē pieejamie sādu datu avoti – tie var būt gan valsts, reģionāla vai vietēja līmeņa dati vai dati par konkrēto ēku (piemēram, ja ēka ir aprīkota ar ārējo sensoru, no kura var iegūt mērījumus). Tām arī būtu jāatklāj klimatisko apstākļu korekcijas veikšanai izmantotās metodes ⁽³⁹⁾.

Sniegt informāciju par izmantotā kurināmā struktūru lielākajā daļā daudzdzīvokļu/daudzfunkcionālo ēku, kas ir aprīkotas ar savu kopējo katlu, būs salīdzinoši vienkārši, jo īpaši, ja to vienmēr kurina ar vienu un tā paša veida kurināmo. Ja katlus var kurināt ar dažādu kurināmo vai, piemēram, iedarbināšanas posmā tiek izmantots cits kurināmais, atbilstības mērķiem būs pietiekami ar gada vidējām vērtībām. Ja ēkām piegādes veic no centralizētas siltumapgādes vai centralizētas aukstumapgādes tīkliem, juridiskā vai fiziskā persona, kas ir galalietotājs, uz šā paša noteikuma pamata būs tiesīga saņemt informāciju par centralizētas siltumapgādes/aukstumapgādes pakalpojuma sniegšanai izmantotā kurināmā struktūru. Daudzdzīvokļu vai daudzfunkcionālās ēkās šo informāciju savukārt var izmantot ⁽⁴⁰⁾, lai informāciju par kurināmā struktūru sniegtu galaizmantotājiem, kas ir katras vienības iemītneiki.

⁽³⁷⁾ Vismaz divos gadījumos ne visās valodu versijās tas ir ticis izdarīts konsekventi. Komisija uzskata, ka šo neatbilstību novēršanai būtu jāpublicē formāls kļūdu labojums. Komisijas priekšlikuma nolūks šajā ziņā bija skaidrs – sk. ietekmes novērtējuma 4.3.2. iedaļas 1.3.3. punktu (Komisijas dienestu darba dokuments, SWD(2016) 405 final).

⁽³⁸⁾ Piemēram, tādi kā šeit uzskaitītie: <https://ec.europa.eu/consumers/odr/main/?event=main.adr.show2>.

⁽³⁹⁾ Grāddienu aprēķiniem nav vispārpieņemta standarta, un dalībvalstis, ja nav labāku alternatīvu, iespējams, varētu ieteikt vai noteikt, ka jāizmanto Eurostat lietotā metodika; skatīt https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/en/nrg_chdd_esms.htm (3.4. iedaļa).

⁽⁴⁰⁾ Persona, kas atbild par dalītās uzskaites patērētāju/galaizmantotāju informēšanu atbilstīgi lēmumiem, ko dalībvalstis pieņēmušas saskaņā ar 10.a panta 3. punktu.

Līdzekļus, ko izmanto, lai sniegtu informāciju par kurināmā struktūru, var izmantot arī, lai sniegtu informāciju par centralizētajā siltumapgādē un aukstumapgādē izmantotās atjaunojamās enerģijas īpatsvaru, tādējādi daļēji izpildot pārskatītās Atjaunojamo energoresursu direktīvas (AED II) ⁽⁴¹⁾ 24. panta 1. punktā dalībvalstīm noteikto pienākumu: “Dalībvalstis nodrošina, ka galapatērētājiem tiek sniegta informācija par energoefektivitāti un atjaunojamās enerģijas īpatsvaru to centralizētās siltumapgādes un aukstumapgādes sistēmās viegli piekļūstamā veidā, piemēram, piegādātāju tīmekļa vietnēs, ikgadējos rēķinos vai pēc pieprasījuma.” AED II nav definēts “galapatērētāja” jēdziens, taču Komisijas izpratnē pārskatītajā EED lietotais termins “galaizmantotājs” pilnībā aptver AED II 24. panta 1. punktā lietoto terminu “galapatērētāji”. Konkrētāk, abi termini aptver atsevišķu vienību iemītņiekus daudzdzīvokļu vai daudzfunkcionālās ēkās, kam piegādā centralizētu siltumapgādi vai aukstumapgādi, arī tad, ja tiem nav atsevišķa vai tieša līguma ar piegādātāju ⁽⁴²⁾. Tāpēc saskaņā ar EED īstenoto rēķinu un patēriņa informācijas noteikumu var izmantot, lai saskaņā ar AED II sniegtu informāciju par centralizētas siltumapgādes un aukstumapgādes mērķiem izmantotās atjaunojamās enerģijas īpatsvaru. Tā var izmaksefektīvi ievērot gan EED, gan AED II attiecīgos noteikumus, jo informācijā par kurināmā struktūru ir jānorāda atjaunojamās enerģijas īpatsvars, ja daļa no kurināmā ir šāda enerģija.

Šāds veids, kā izpildīt prasības par informācijas sniegšanu attiecībā uz atjaunojamās enerģijas īpatsvaru centralizētās siltumapgādes un aukstumapgādes sistēmās, būtu nepārprotams un ļautu izvairīties no varbūtējiem juridiskiem strīdiem, ja informācija par kurināmā struktūru ietvertu atjaunojamās enerģijas kategoriju (iespējams, norādot tās veidu(-us)), norādot “0” (nulle) gadījumos, kad atjaunojamā komponenta nav.

Šāda kurināmā struktūras atklāšana, kas ietver siltumapgādes vai aukstumapgādes atjaunojamā komponenta norādīšanu, pilnībā neapmierinās AED II 24. panta 1. punkta prasības, ja vien netiks iekļauta arī informācija par centralizētas siltumapgādes un/vai aukstumapgādes sistēmu energoefektivitāti.

Attiecībā uz informācijas sniegšanas veidu EED VIIa pielikuma 3. punkta b) apakšpunktā un AED II 24. panta 1. punktā noteiktās prasības nedaudz atšķiras. Pirmais no tiem ir nedaudz stingrāks, jo informācija par kurināmā struktūru ir jāsniedz “[galaizmantotāju] rēķinos vai līdz ar tiem”, turpretī AED II ļauj sniegt informāciju par atjaunojamās enerģijas īpatsvaru un energoefektivitāti “viegli piekļūstamā veidā” piegādātāja tīmekļa vietnē vai pēc pieprasījuma. Tai pašā laikā AED II prasība ir nedaudz stingrāka tādā ziņā, ka tā attiecas uz visiem galapatērētājiem, turpretī EED prasību piemēro tikai saistībā ar rēķiniem, kuru pamatā ir faktiskais patēriņš vai siltummaksas sadalītāja rādījumi.

Attiecībā uz informāciju par saistītajām gada siltumnīcefekta gāzu emisijām rodas vairākas problēmas atkarībā no tā, vai piegāde tiek veikta no viena kurināmā avota, piemēram, ēkai kopīga gāzes vai šķidrā kurināmā katla, vai no centralizētas siltumapgādes vai centralizētas aukstumapgādes sistēmas. Abos gadījumos ir jāpievērš uzmanība tam, kā un ciktāl ir atspoguļota ietekme uz efektivitātes zudumiem ēkā vai tīklā un kādi rādītāji ir izmantoti (t. i., absolūtie vai relatīvie/specifiskie (kgCO₂e/k), kopā vai pa dzīvokļiem utt.).

Centralizētas siltumapgādes un aukstumapgādes operatoriem ir jānorāda vismaz tīkla gada vidējās emisijas par katru enerģijas vienību, kas ir iekļauta rēķinā / piegādāta (proti, ieskaitot tīkla zudumu ietekmi), lai varētu aprēķināt katram konkrētajam galalietotājam atbilstīgās absolūtās emisijas.

Pamatojoties uz tām vai uz ēkas kurināmā pašpatēriņu, patērētāji, kuriem tiek veikta dalītā uzskaitē, var iegūt informāciju par to absolūto emisiju daļu (kg) UN par to relatīvajām/specifiskajām vidējām emisijām, kas atspoguļo, piemēram, centralizētās siltumapgādes sastāvu vai izmantoto kurināmo, kā arī attiecīgos gadījumos – vietējos atjaunojamās energoresursus.

⁽⁴¹⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2018. gada 11. decembra Direktīva (ES) 2018/2001 par no atjaunojamajiem energoresursiem iegūtas enerģijas izmantošanas veicināšanu (OV L 328, 21.12.2018., 82. lpp.).

⁽⁴²⁾ Tas pārskatītajā EED ir skaidri norādīts (sk. arī 7.1. iedaļu). AED II to var izsecināt no tā, ka 24. panta 2. punktā ir lietots šaurākais termins “lietotājs”, kas liecina par likumdevēja vēlmi nošķirt 24. panta 1. punktā un 24. panta 2. punktā ietverto pienākumu darbības jomu.

Dalībvalstis jebkurā gadījumā var ierobežot tvērumu, ar kādu tiek piemērota prasība sniegt informāciju par siltumnīcefekta gāzu emisijām, nosakot, ka tā attiecas vienīgi uz enerģiju, kas nodrošināta no centralizētām siltumapgādes sistēmām, kuru kopējā nominālā ievadītā siltumjauka pārsniedz 20 MW. Ja dalībvalsts izvēlas to darīt, tas jo īpaši ļauj no nepieciešamības sniegt šo informāciju atbrīvojot mazus un vidējus centralizētas siltumapgādes tīklus un ēkas, kurām veic dalīto uzskaiti un kurām ir savi katli. Ir jāuzsver, ka šī iespēja sašaurināt informācijas prasības darbības jomu neattiecas uz informāciju par kurināmā struktūru, bet tikai uz saistīto gada siltumnīcefekta gāzu emisijas informāciju.

Centralizētas siltumapgādes vai aukstumapgādes sistēmās, kuru klientiem ir iespēja izvēlēties īpašus “zaļos” produktus, ko pārdod kā iegūtus no konkrētas kurināmā struktūras (piem., 100 % atjaunojamajiem energoresursiem), vai kur īpašā siltumnīcefekta gāzu emisijas pēda atšķiras no sistēmas vidējās, tas ir jāievēro, lai izvairītos no divkāršas uzskaites un maldinošas informācijas nodošanas patērētājiem. Šāda pārdošana būtu jāizslēdz no galalietotājiem domātiem aprēķiniem par vidējo kurināmā struktūru vai SEG pēdu. Pretējā gadījumā varētu tiku pārkāpti ES tiesību akti par patērētāju tiesību aizsardzību ⁽⁴³⁾.

VIIa pielikuma 3. punkta f) apakšpunkts paredz, ka izmantotāja patēriņš ir jāsalīdzina ar tādas pašas patērētāju kategorijas vidējā normalizētā vai etalona galaizmantotāja patēriņu, tāpēc dalībvalstīm būs jāizstrādā pienācīgi etaloni un patērētāju kategorijas vai jādeleģē atbildība par to izstrādi. Dalītās uzskaites gadījumā dalītās uzskaites pakalpojumu sniedzēji varētu darīt pieejamus attiecīgus un precīzus etalonus, balstoties uz datiem par to portfeļos esošajām ēkām. Elektronisku rēķinu gadījumā šo salīdzinājumu var darīt pieejamu tiešsaistē, un tādā gadījumā pašos rēķinos uz to būtu jāsniedz norāde. Protams, ka rēķinos, kurus izsniedz papīra formā, salīdzinājumiem, tāpat kā citiem iekļaujamajiem elementiem, ir jābūt pievienotiem faktiskajam rēķinam.

9.3.2. Faktiskajā patēriņā vai siltummaksas sadalītāju rādījumos nebalstīti rēķini

Patlaban izplatīta prakse (vismaz situācijās, kad nav pieejamas attālināti nolasāmas ierīces) ir balstīt regulārus vai biežāk nekā reizi gadā izrakstītus rēķinus uz gada patēriņa aplēses, kas sagatavota, pamatojoties uz fiksētu likmi. Šādos rēķinos nav jābūt ietvertiem visiem iepriekš minētajiem elementiem, taču “tajos iekļauj skaidru un saprotamu paskaidrojumu par to, kā tika aprēķināta rēķinā norādītā summa, un vismaz [VIIa pielikuma 3. punkta] d) un e) apakšpunktā minēto informāciju”. Šīs prasības piemēro arī gadījumos, kad rēķini nekad nav balstīti uz faktisko patēriņu vai siltummaksas sadalītāju rādījumiem. Tas tā būs attiecībā uz atsevišķiem galaizmantotājiem daudzdzīvokļu un daudzfunkcionālās ēkās, kurās neveic dalīto uzskaiti un kurās enerģijas izmaksas tiek nodotas galaizmantotājiem kā regulāras maksas vai apkures izmaksas, balstoties vienīgi uz citiem parametriem, piemēram, platību, tilpumu utt.

⁽⁴³⁾ Skatīt arī SWD(2016) 163 final, 2016. gada 25. maijs: Komisijas dienestu darba dokuments “Vadlīnijas par to, kā īstenot/piemērot Direktīvu 2005/29/EK par negodīgu komercpraksi”.
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX%3A52016SC0163>